

Imię i nazwisko .....

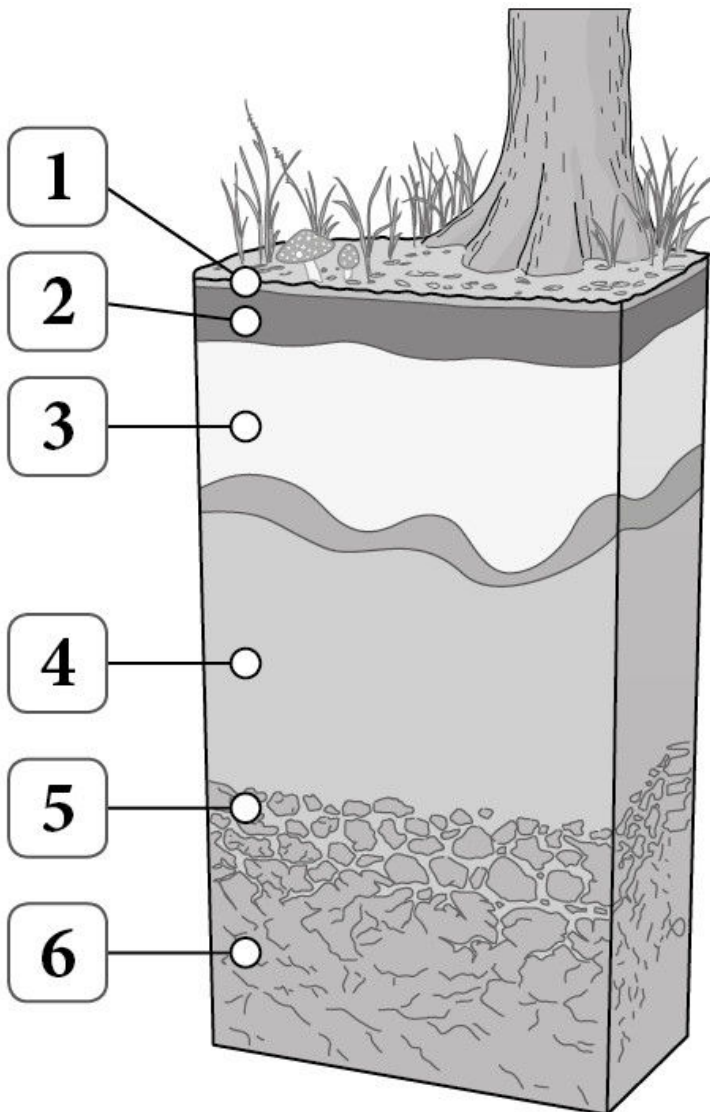
1 Podkreśl właściwe informacje w poniższych zdaniach.

(.... /3 pkt)

Średnie zasolenie Morza Bałtyckiego wynosi 7,5% / 7,5%. Jedną z przyczyn **dużego** / **małego** zasolenia jest **utrudniona** / **intensywna** wymiana wody z Oceanem Atlantyckim.

2 Ilustracja przedstawia profil glebowy.

(.... /2 pkt)

Zapisz cyfry, którymi zaznaczono na ilustracji poziom wmywania i skałę macierzystą.

a) Poziom wmywania: .....

b) Skała macierzysta: .....

3 Zaznacz właściwe dokończenie zdania.

(.... /1 pkt)

Za proces eutrofizacji wód Morza Bałtyckiego odpowiedzialne są

- A. metale ciężkie, takie jak ołów, kadm i rtęć.
- B. substancje biogeniczne, np. azot i fosfor.
- C. produkty ropopochodne.
- D. bakterie i wirusy.

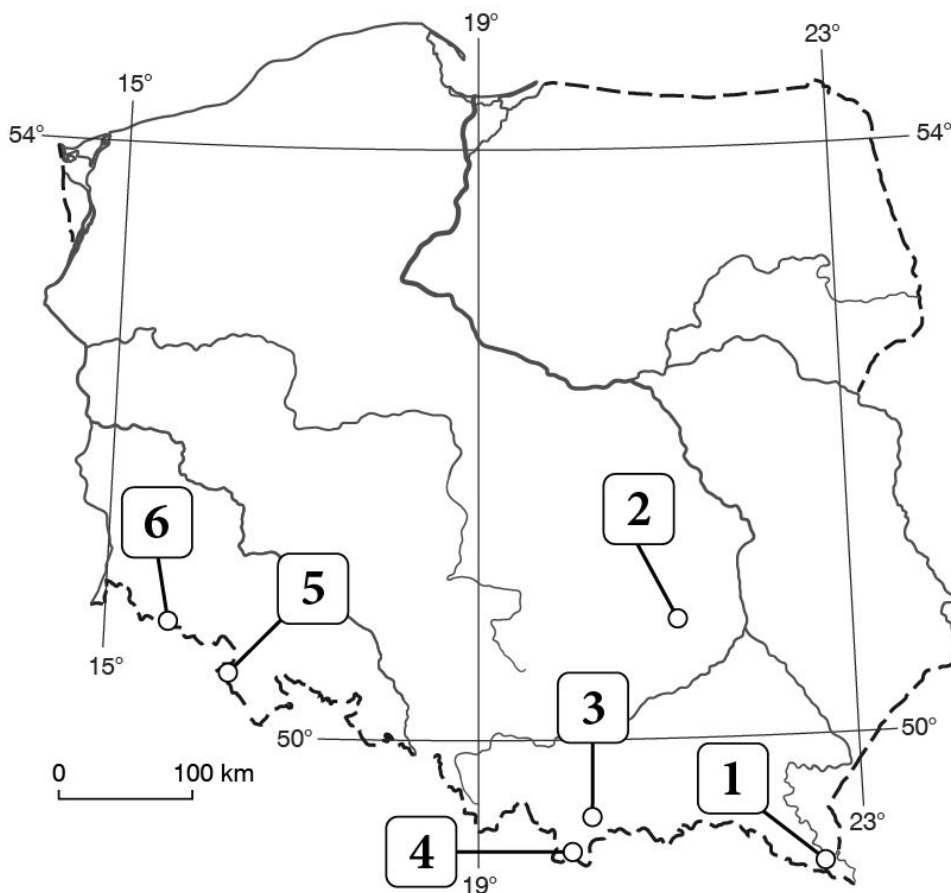
4 Oceń prawdziwość informacji. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

(.... /3 pkt)

--	--	--	--

1.	Bory sosnowe rosną na mało żyznych glebach bielcowych.	P	F
2.	W 2015 roku wskaźnik lesistości w naszym kraju wyniósł 30%.	P	F
3.	W Polsce nie występują lasy łąkowe.	P	F

5 Na mapie zaznaczono sześć pasm górskich. Rozpoznaj trzy z nich oraz zapisz cyfry, którymi oznaczono je na mapie. (..../3 pkt)

A. Góry Świętokrzyskie – .....

B. Karkonosze – .....

C. Gorce – .....

6 Zaznacz w tabeli litery odpowiadające wartościom rocznej amplitudy powietrza w poszczególnych stacjach. (..../2 pkt)
Następnie wskaż miejsce o najmniejszej rocznej amplitudzie temperatury powietrza.

Stacja meteorologiczna	Średnia miesięczna temperatura powietrza (°C)		Amplituda średniej rocznej temperatury powietrza
	styczeń	lipiec	
Suwałki	-4,9	16,8	A / B
Kasprowy Wierch	-9,8	7,7	C / D
Wrocław	-2,1	18,2	E / F
Szczecin	-0,2	18,0	G / H

A. 21,7 B. 11,9

C. 2,1 D. 17,5

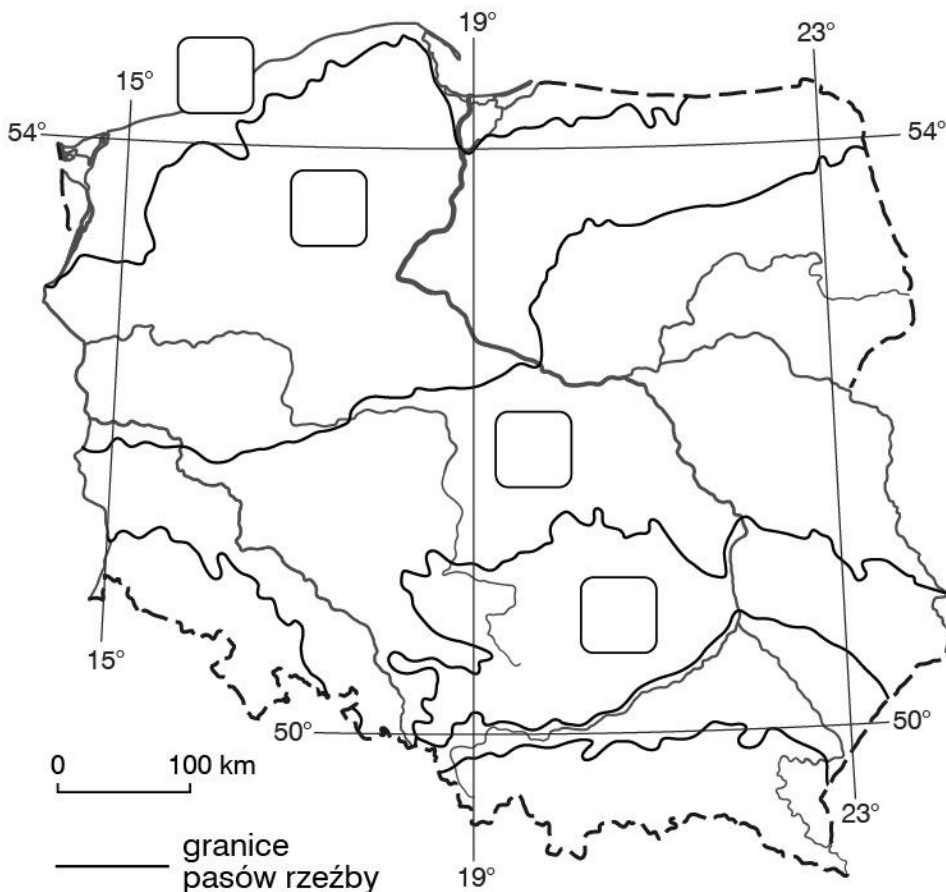
E. 16,1 F. 20,3

G. 18,2 H. 17,8

Największą średnią roczną amplitudę temperatury powietrza zanotowano

1. we Wrocławiu.
2. w Szczecinie.
3. w Suwałkach.
4. na Kasprowym Wierchu.

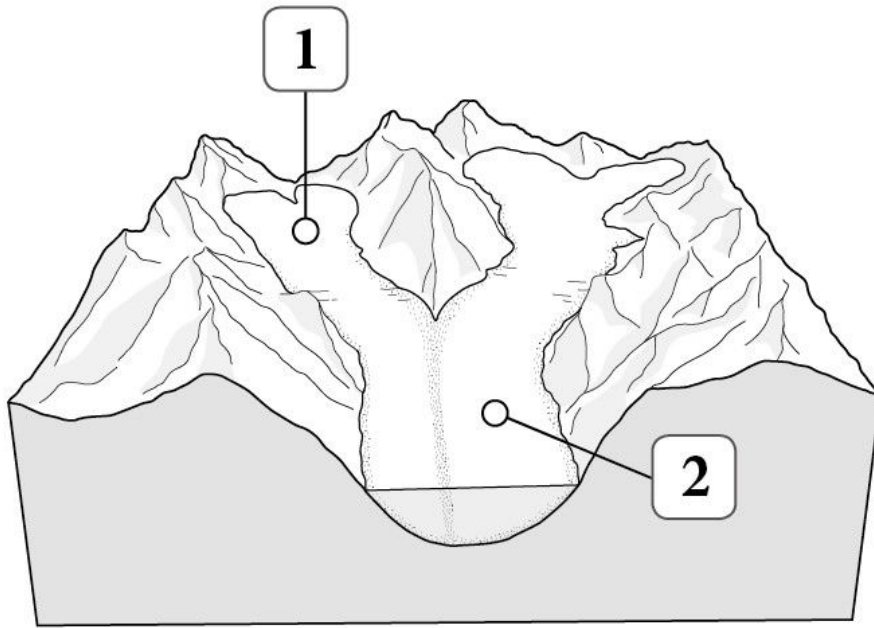
7 Rozpoznaj na podstawie opisów (A–D) wybrane pasy ukształtowania powierzchni Polski. Wpisz litery odpowiadające opisom we właściwe miejsca na mapie. (..../4 pkt)

- A. Ten obszar charakteryzuje się występowaniem licznych jezior polodowcowych i wzniesień morenowych.
- B. Przeważają tam równinne obszary z rzadko występującymi wzniesieniami oraz szerokimi dolinami rzecznyymi.
- C. Znajduje się tam najniżej położony punkt w Polsce. Rzeźba terenu tego pasa ma równinny, gdzieniegdzie falisty charakter.

D. Obszar ten jest położony na wysokości powyżej 300 m n.p.m. Charakteryzuje się małym zróżnicowaniem wysokości względnych.

8 Na poniższym rysunku przedstawiono lodowiec górski. (..../2 pkt)

a) Rozpoznaj element lodowca górskiego oznaczony na rysunku numerem 1. Podaj jego nazwę.

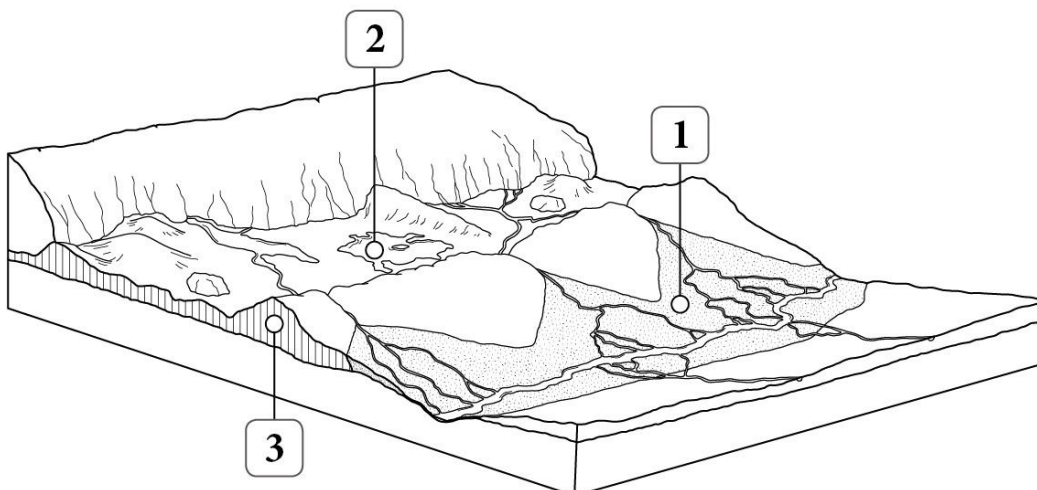
.....

b) Wybierz właściwe uzupełnienia zdań.

W miejscu oznaczonym na rysunku numerem 1 po wytopieniu się lodowca górskiego powstaje A / B. Taka forma występuje np. w C / D.

- A. pradolina
- B. jezioro cyrkowe
- C. Górach Świętokrzyskich
- D. Karkonoszach

9 Ilustracja przedstawia rzeźbę terenu powstałą w wyniku działalności lądolodu. Zaznacz zestaw, w którym podano właściwe nazwy form oznaczonych numerami 1–3. (..../1 pkt)

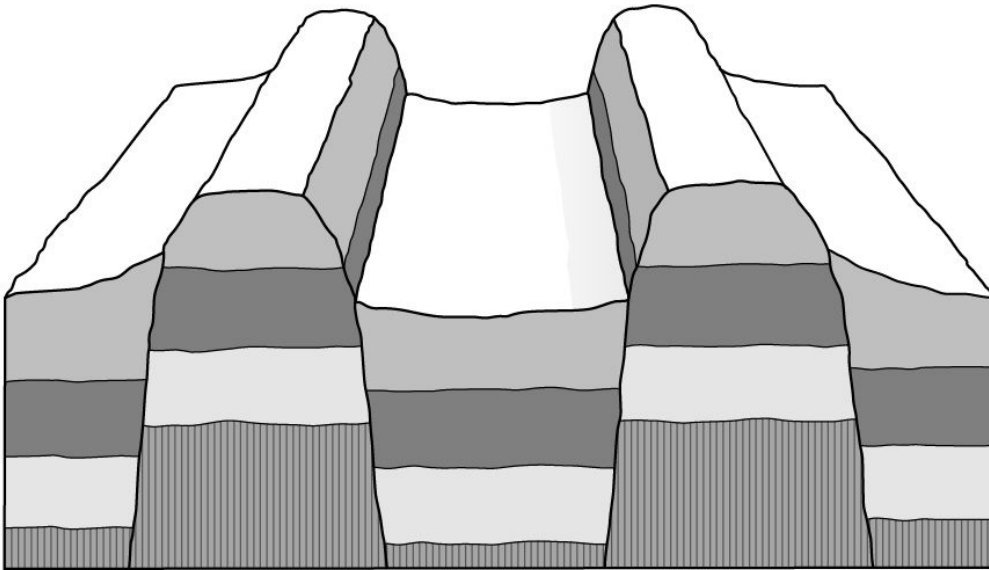
A. 1 – jezioro polodowcowe, 2 – eratyk, 3 – pradolina.

B. 1 – jezioro rynnowe, 2 – sandr, 3 – pradolina.

C. 1 – sandr, 2 – jezioro polodowcowe, 3 – wzgórze moreny czołowej.

10 Rozpoznaj typ gór przedstawiony na ilustracji. Podaj przykład gór tego typu występujących w Polsce.

(.../2 pkt)

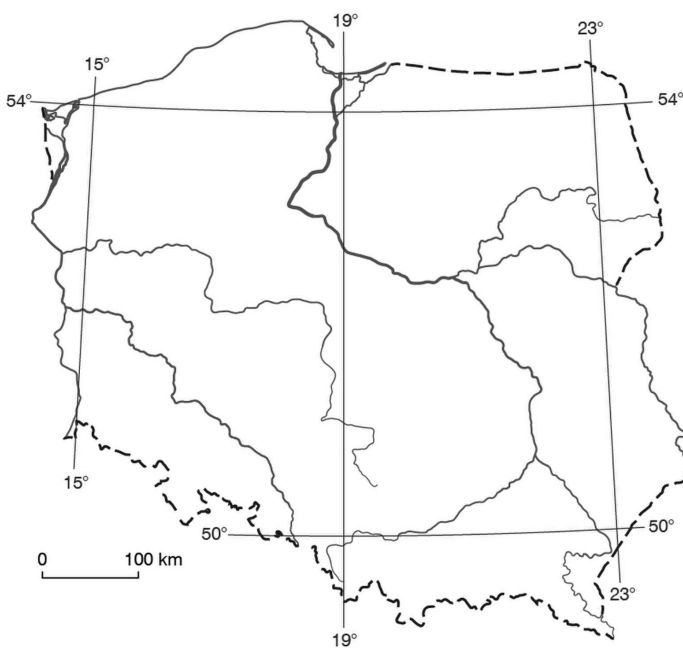

Typ gór: _____

Przykład: _____

11 Wykonaj polecenia na podstawie mapy konturowej zamieszczonej poniżej.

(.../2 pkt)

a) Zaznacz i podpisz odpowiednią literą punkty wysunięte najdalej na wschód i na zachód.

A – 54°50'N, 18°18'E

B – 50°52'N, 24°09'E

C – 52°51'N, 14°07'E

D – 49°00'N, 22°51'E

b) Oblicz rozciągłość równoleżnikową Polski. Podaj wynik w stopniach.

Obliczenia:

.....

Odpowiedź: .....

12 Podkreśl właściwe dokończenia zdań.

(.../3 pkt)

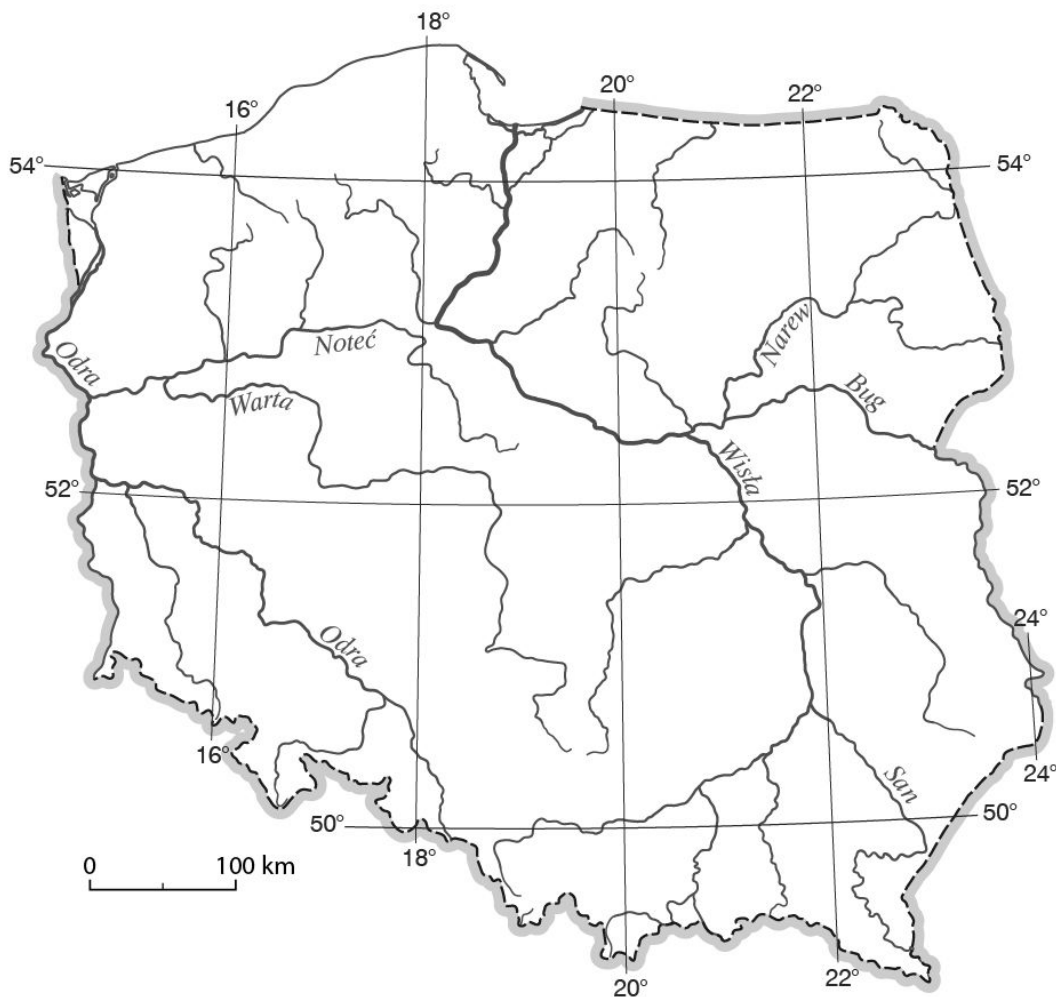
A. Konsekwencją rozciągłości równoleżnikowej Polski jest położenie w dwóch strefach **czasowych / klimatycznych**.

B. Różnica w wysokości górowania Słońca pomiędzy północnymi i południowymi krańcami Polski wynosi ok. **10°/6°**.

C. Różnica czasu między zachodem Słońca na wschodnich i zachodnich krańcach Europy wynosi ponad **70 min/5 godz.**

13 Na podstawie mapy konturowej zamieszczonej poniżej wykonaj polecenia 1–3.

(.../2 pkt)

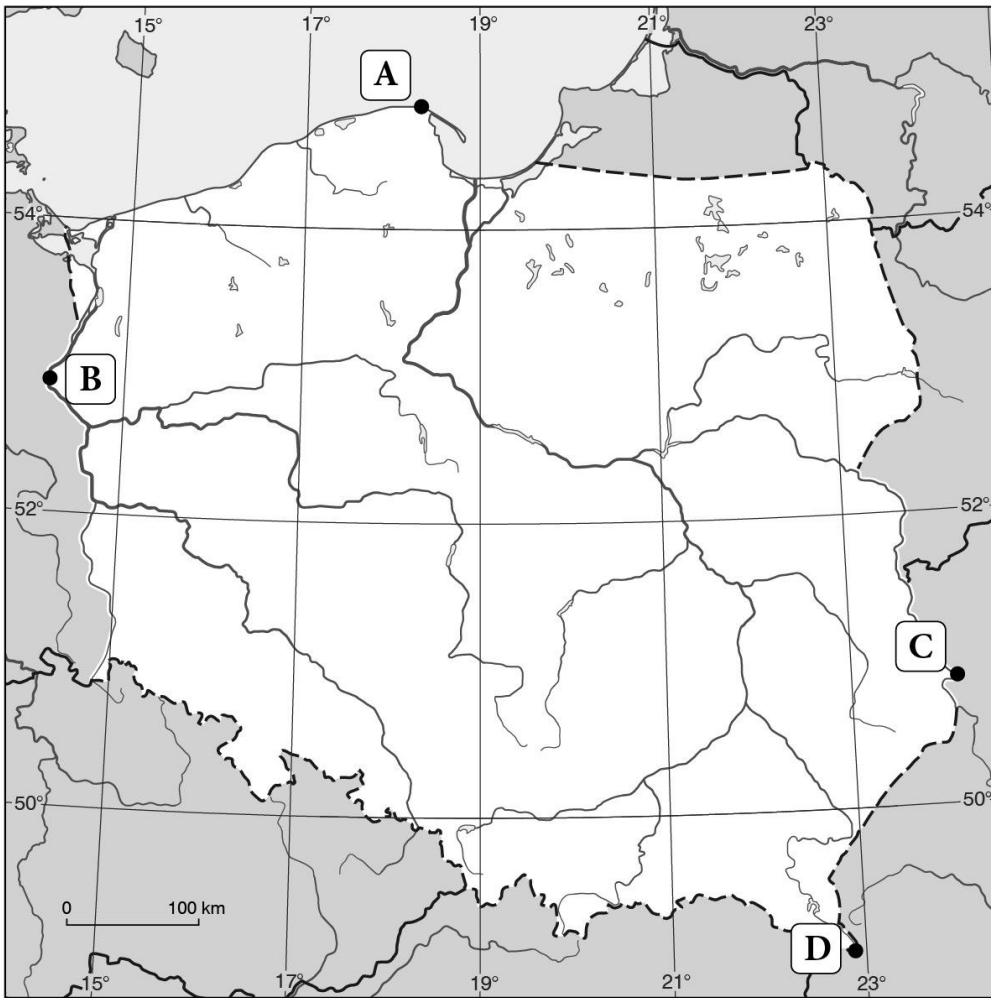
1. Zaznacz i podpisz na mapie odpowiednią literą punkty wysunięte najdalej na północ i na południe naszego kraju.

A. 54°50'N, 18°18'E	C. 50°52'N, 24°09'E
B. 52°51'N, 14°07'E	D. 49°00'N, 22°51'E

14 Przyporządkuj zaznaczone na mapie litery współrzędnym geograficznym skrajnych punktów Polski.

(.../4 pkt)

Załącznik
pogoda jest
zawsze.doc

54°50'N, 18°18'E .....

52°51'N, 14°07'E .....

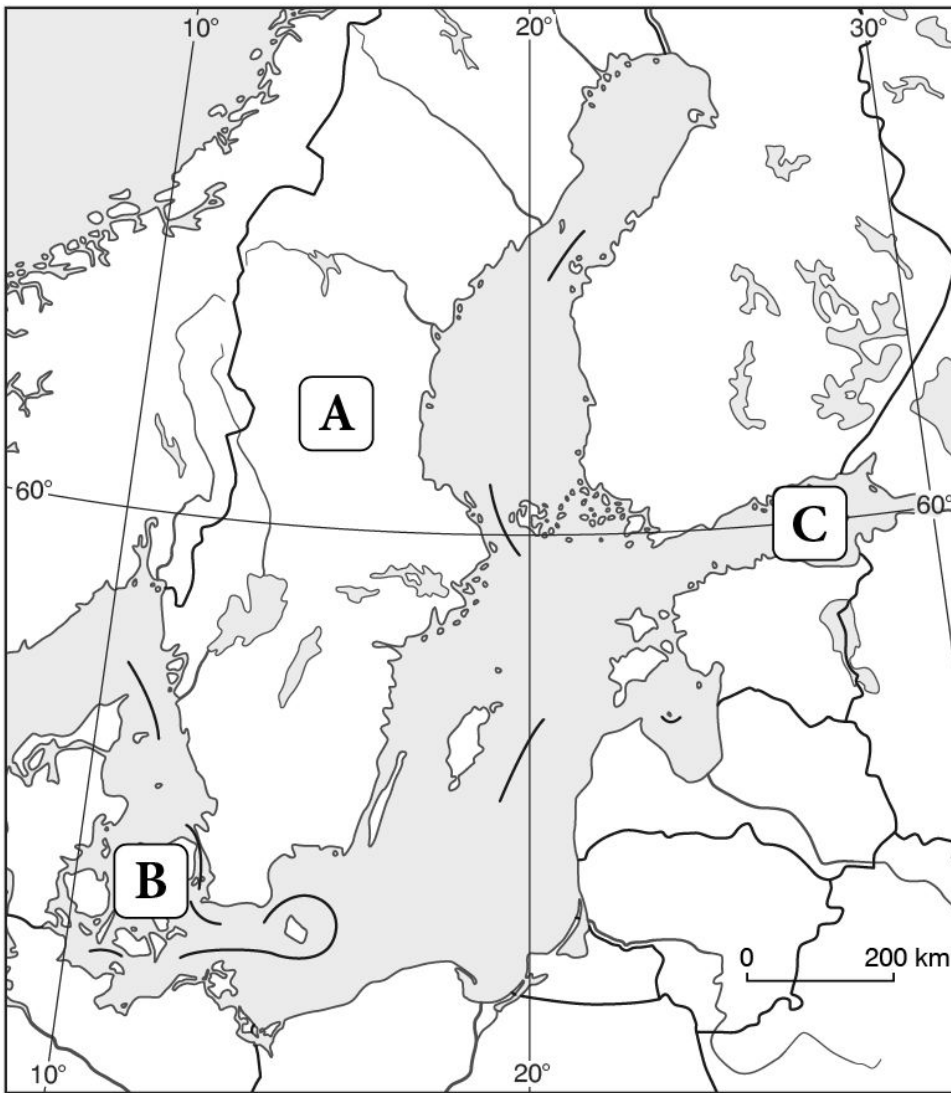
50°52'N, 24°09'E .....

49°00'N, 22°51'E .....

15 Na mapie Bałtyku zaznaczono trzy obiekty geograficzne.

(.... /3 pkt)

Podaj nazwy tych obiektów.

A. Państwo: .....

B. Wyspa: .....

C. Zatoka: .....

16 W tabeli zamieszczono dane klimatyczne zebrane w Warszawie w ciągu roku. **Zaznacz właściwe dokończenia zdań.** (.... /2 pkt)

Miesiące	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnia temperatura powietrza (°C)	-3,3	-2,1	1,9	7,7	13,5	16,7	18,0	17,3	13,1	8,2	3,2	-0,9
Suma opadów (mm)	22	21	26	33	58	71	69	62	43	37	41	32

a) Roczna amplituda temperatury powietrza wynosi

A. -18°C.

B. 18,5°C.

C. 21,3°C.

D. 32,9°C.

b) Roczna suma opadów atmosferycznych wynosi

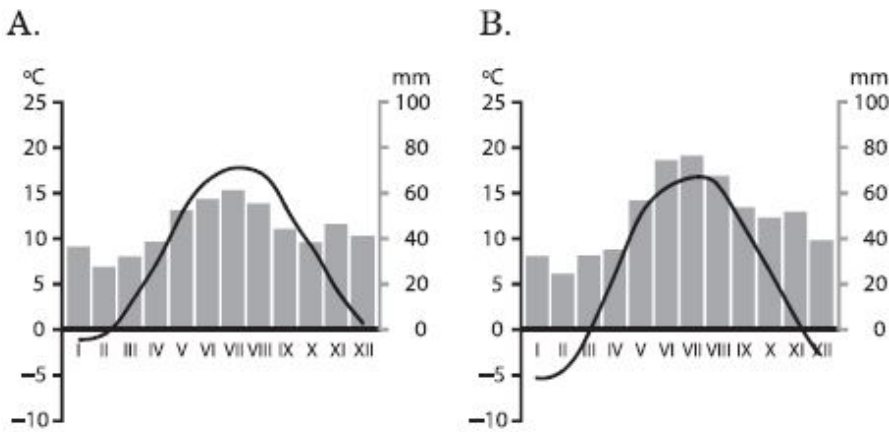
A. 555 mm.

B. 515 mm.

C. 466 mm.

D. 255 mm.

- 17** Na podstawie klimatogramów sporządzonych dla dwóch polskich stacji meteorologicznych oblicz średnią roczną amplitudę temperatury powietrza w miejscu, w którym silniej zaznaczają się kontynentalne cechy klimatu. Zaznacz literę, którą oznaczono klimatogram sporządzony dla tej stacji. (.... /2 pkt)

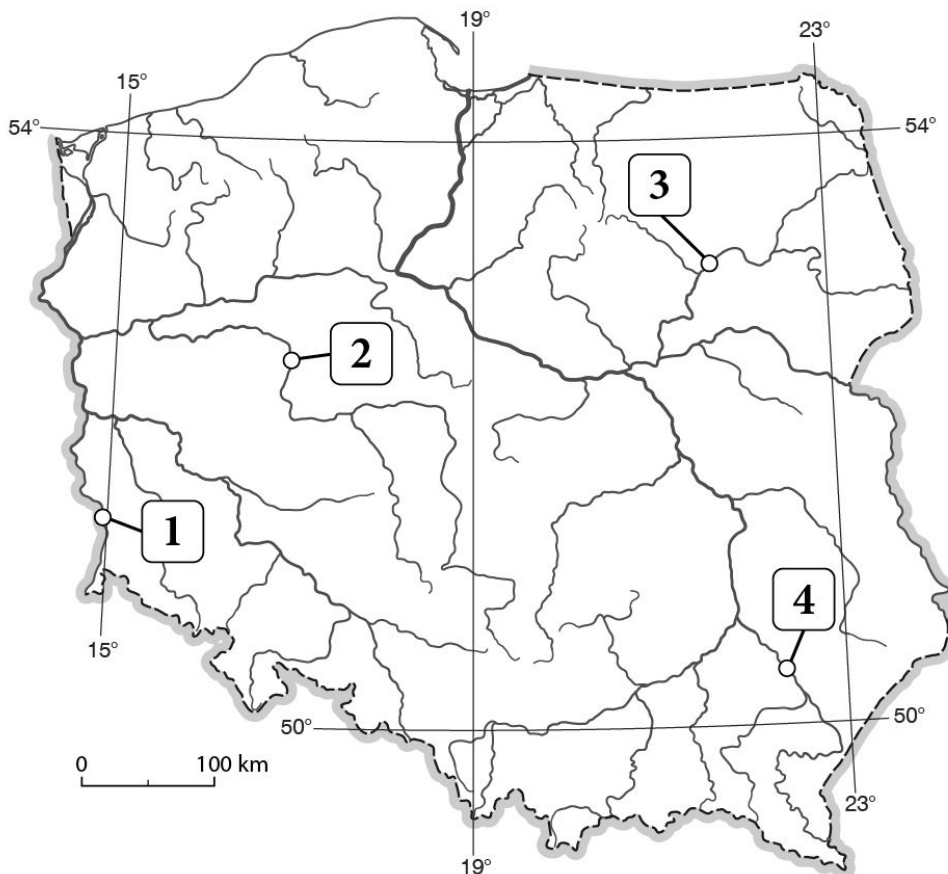

Obliczenia: _____

Odpowiedź: _____.

- 18** Na mapie oznaczono numerami (1–4) wybrane polskie rzeki. (.... /2 pkt)

a) Zaznacz zestaw, w którym podano nazwy rzek zgodnie z oznaczeniem na mapie.

- A. 1. Nysa Łużycka, 2. Warta, 3. Narew, 4. San.
 B. 1. Odra, 2. Warta, 3. Bug, 4. Dunajec.
 C. 1. Drwęca, 2. Noteć, 3. Bóbr, 4. Nysa Łużycka.

b) **Podkreśl w zaznaczonym zestawie nazwę prawego dopływu Odry.**

19 Spośród nazw gleb wymienionych poniżej wybierz i podkreśl nazwę tej gleby, która jest najżyźniejsza. (.... / 1 pkt)

gleba bielkowa, gleba brunatna, mada

20 Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F, jeśli jest fałszywa (.... / 4 pkt)

1.	Wspólną cechą większości europejskich rzek jest zasilanie deszczowo-śnieżne.	P	F
2.	Polska leży w zlewiskach Morza Bałtyckiego, Morza Czarnego i Morza Północnego.	P	F
3.	Drugą pod względem długości polską rzeką jest Odra.	P	F
4.	Najdłuższymi rzekami Europy są Wołga, Dunaj i Wisła.	P	F

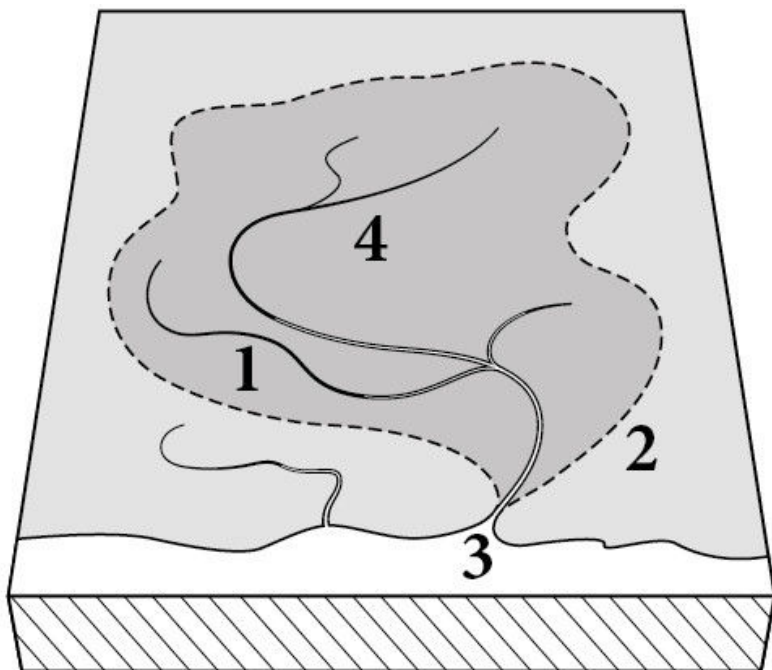
21 Rozpoznaj na podstawie opisów rodzaje gleb. Zaznacz właściwe litery. (.... / 2 pkt)

- Powstała na piaszczysto-zwirowym podłożu. Odznacza się małą zawartością próchnicy, dlatego należy do gleb mało żyznych.
- Wykształciła się bezpośrednio na skałach wapiennych i gipsowych. Odznacza się bogatym poziomem próchnicznym i dużą żyznością.

- A. Mada.
  - B. Czarnozem.
  - C. Gleba bielkowa.
  - D. Rędzina.
  - E. Gleba górską.
1. .... 2. ....

22 Na ilustracji zaznaczono elementy sieci rzecznej. **Przyporządkuj poszczególne numery elementów (1–4) właściwym terminom.**

(.../4 pkt)

- A. Dorzecze.
- B. Ujście.
- C. Dział wodny.
- D. Rzeka główna.
- E. Dopływ .

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

23 **Uzupełnij zdania na podstawie danych klimatycznych zamieszczonych w tabeli. Następnie podkreśl nazwę miejscowości, której te dane dotyczą.**

(.../5 pkt)

Miesiące	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnia temperatura powietrza (°C)	-5,1	-5,0	-1,0	5,8	12,0	15,5	16,8	16,1	12,0	7,3	1,4	-2,5
Suma opadów (mm)	36	26	30	36	54	70	71	72	55	45	50	39

Suwalki, Wrocław

- a) Najcieplejszym miesiącem jest ....., którego średnia temperatura powietrza wynosi .....°C.
- b) Najchłodniejszym miesiącem jest ..... Jego średnia temperatura powietrza wynosi .....°C.
- c) Średnia roczna amplituda temperatury powietrza wynosi .....
- d) Największe opady obserwuje się w miesiącu ..... Wynoszą one średnio ..... mm.

24 Uzupełnij zdania poprawnymi informacjami.

(.../2 pkt)

Wysokości bezwzględne w Polsce maleją w kierunku .....

Pod względem ukształtowania powierzchni Polska jest krajem .....

Najniższy punkt Polski znajduje się w miejscowości ..... i ma wysokość .....

25 Do każdego opisu wydarzenia geologicznego dopisz nazwę ery, w której ono wystąpiło.

(.../2 pkt)

era paleozoiczna, era kenozoiczna, era mezozoiczna, era paleozoiczna

A. Alpejskie ruchy górotwórcze.

_____

B. Kaledońskie ruchy górotwórcze.

_____

C. Powstanie pokładów węgla kamiennego w karbonie.

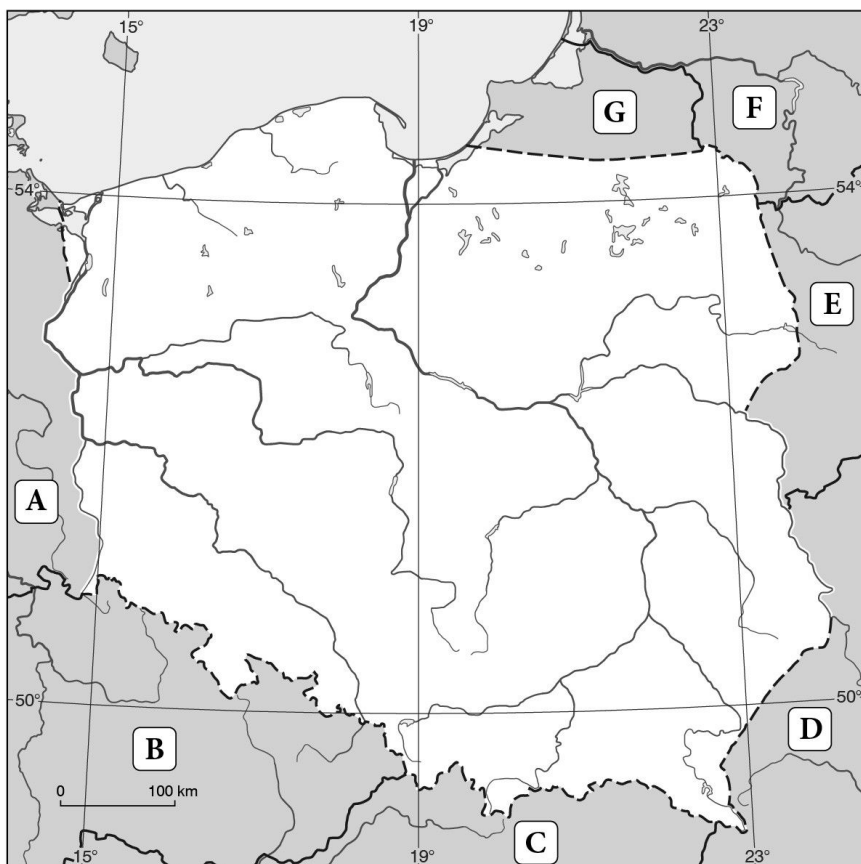
_____

D. Pojawienie się amonitów.

_____

26 W tabeli zamieszczono opisy trzech krajów sąsiadujących z Polską. Rozpoznaj te kraje, a następnie wpisz we właściwe komórki tabeli ich nazwy, nazwy stolic oraz litery, którymi zaznaczono te kraje na mapie.

(.../3 pkt)

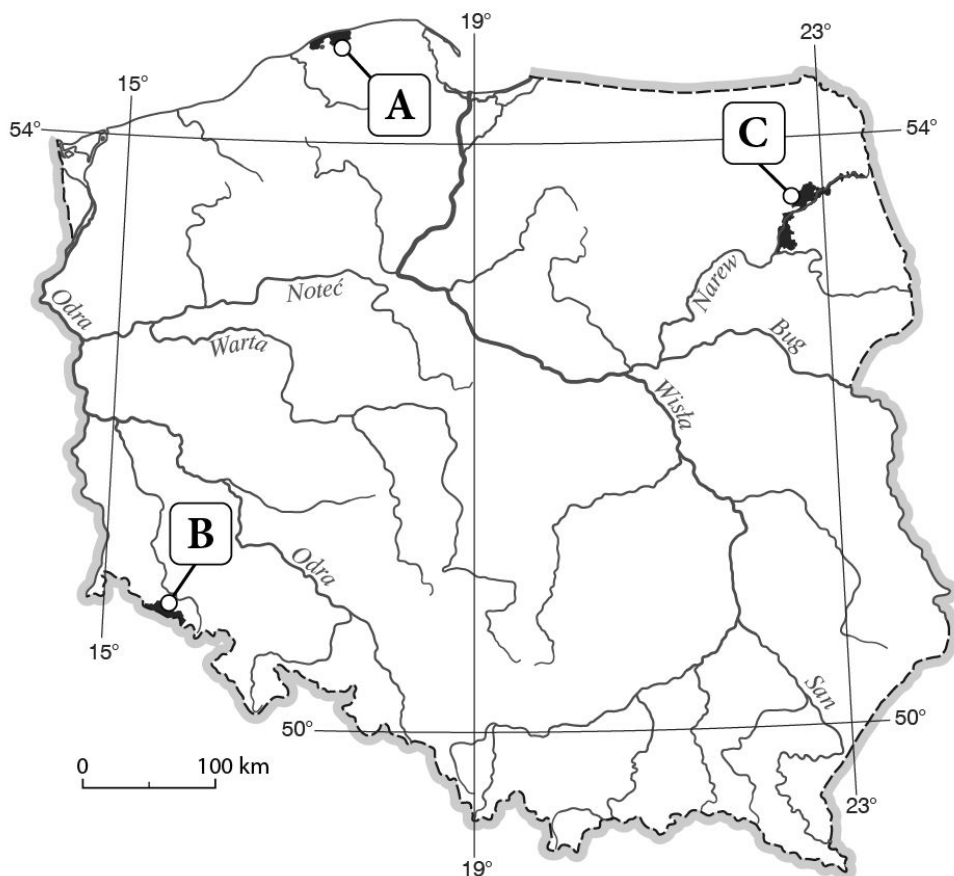
Lp.	Opis kraju	Kraj	Stolica	Litera na mapie
1.	Północną granicę tego kraju wyznacza pasmo Karpat.			
2.	Z tym krajem Polska ma najkrótszą granicę.			
3.	Wschodnia granica tego kraju biegnie wzdłuż Odry i Nysy Łużyckiej.			

27 Zaznacz zestaw zawierający numery wyrażeń, w których wymieniono czynniki kształtujące klimat Polski. (..../1 pkt)

1. Występowanie gór fałdowych na Półwyspie Skandynawskim.
2. Oddziaływanie ciepłego Prądu Północnoatlantyckiego.
3. Równoleżnikowy układ form rzeźby terenu.
4. Łagodzący wpływ Oceanu Atlantyckiego.
5. Oddziaływanie ciepłego Prądu Norweskiego.

A. 1, 2, 3   B. 1, 3, 5   C. 1, 2, 4   D. 2, 4, 5

28 Na mapie Polski zaznaczono wybrane parki narodowe. Zapisz ich nazwy. (..../3 pkt)

A. _____

B. _____

C. _____

29 Na podstawie opisów rozpoznaj rodzaje gleb. Wpisz obok opisów właściwe litery (A-E).

(.../2 pkt)

1. Powstała na osadach rzecznych. Należy do gleb żyznych. _____
2. Powstała na piaszczysto-żwirowym podłożu. Odnacza się małą zawartością próchnicy, dlatego należy do gleb mało żyznych. _____

- A. Mada.
- B. Czarnozem.
- C. Rędzina.
- D. Gleba bielkowa.
- E. Gleba górską.

30 Dopasuj do odpowiednich rubryk tabeli podane cechy parku narodowego oraz parku krajobrazowego.

(.../2 pkt)

bezwzględny zakaz niszczenia roślin i płoszenia zwierząt, dozwolona działalność gospodarcza niepowodująca przekształcenia naturalnego krajobrazu, poruszanie się tylko po oznakowanych szlakach, teren z zachowanymi estetycznymi wartościami krajobrazu, teren o wybitnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, ograniczona, a czasami całkowicie zakazana działalność gospodarcza

Park narodowy	Park krajobrazowy

31 Podaj przykład formy terenu znajdującej się na wybrzeżu i będącej skutkiem poniższych procesów. (.... /2 pkt)

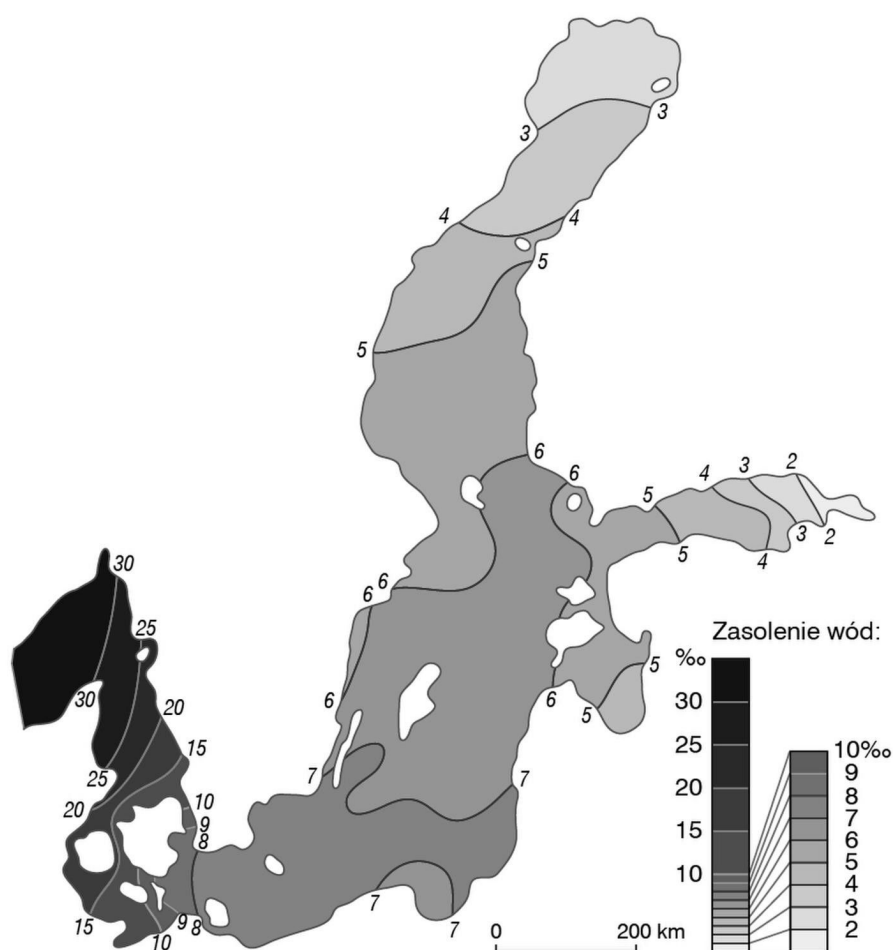
a) Budująca działalność wód morskich:

.....

b) Niszcząca działalność wód morskich:

.....

32 Na poniższej mapie przedstawiono zasolenie wód powierzchniowych Bałtyku. (.... /2 pkt)

Na podstawie mapy uszereguj miejsca, których nazwy wymieniono poniżej, w kolejności od najmniejszego do największego zasolenia.

Zatoka Gdańska, cieśnina Kattegat, Zatoka Fińska

..... → ..... → .....

33 Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa. (.... /4 pkt)

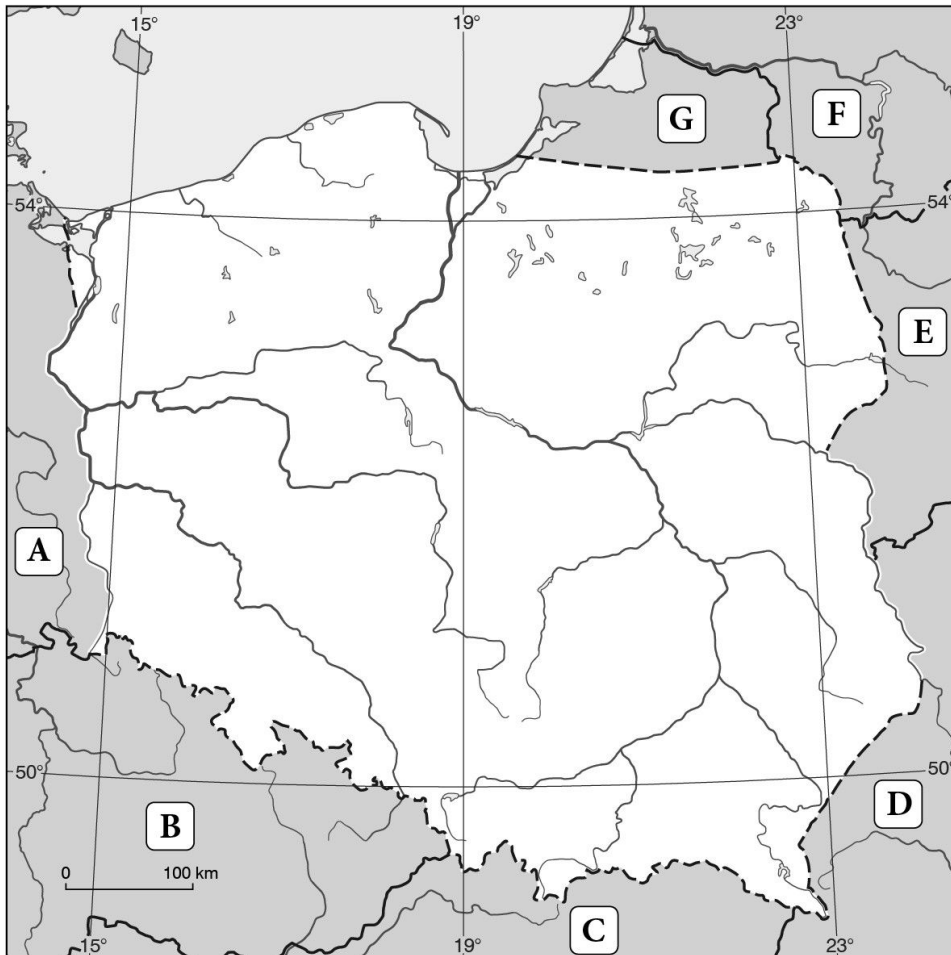
1.	Bałtyk jest morzem chłodnym, w którym temperatura wody rzadko	P	F
----	---	---	---

	przekracza 8°C.		
2.	Pokrywa lodowa w północnej części Zatoki Botnickiej utrzymuje się nawet przez pół roku.	P	F
3.	W Morzu Bałtyckim żyje kilka gatunków fok. Jednym z nich jest foka szara.	P	F
4.	Najgłębsze miejsce na Bałtyku znajduje się u wybrzeży Danii.	P	F

34 Na mapie literami A–G oznaczono kraje sąsiadujące z Polską. **Uzupełnij odpowiednie miejsca w tabeli, aby przedstawiała ona prawdziwe informacje.**

(.../4 pkt)

Kraj sąsiadujący z Polską	Oznaczenie na mapie
Białoruś	
Czechy	
Litwa	
Rosja	

35 Na podstawie poniższego opisu rozpoznaj formę ochrony przyrody. Podaj jej nazwę.

(.../1 pkt)

Podstawowym celem tworzenia tej formy ochrony jest zachowanie estetycznych wartości krajobrazu. Na ich obszarze można prowadzić tylko taką działalność gospodarczą, która nie powoduje znacznego przekształcenia naturalnego krajobrazu.

_____

36 Podkreśl właściwe uzupełnienie każdego zdania.

(.../3 pkt)

1. Okres wegetacyjny to czas, gdy średnia dobowa temperatura powietrza przekracza 5°C / 0°C .
2. W Polsce dominują wiatry wiejące z zachodu / ze wschodu.
3. Na Kujawach odnotowuje się **najwyższe** / **najniższe** roczne sumy opadów atmosferycznych w Polsce.

37 Uzupełnij opisy. Zaznacz właściwe typy gleby, aby zdania były prawdziwe.

(.../2 pkt)

1. A / B / C ma słabo wykształcony poziom próchniczny i wyraźnie zaznaczony poziom wymywania.
2. A / B / C charakteryzuje się warstwowaniem profilu widocznym w poziomie skały macierzystej. Należy do gleb żyznych.

- A. Gleba bielkowa.
- B. Czarnoziem.
- C. Mada.

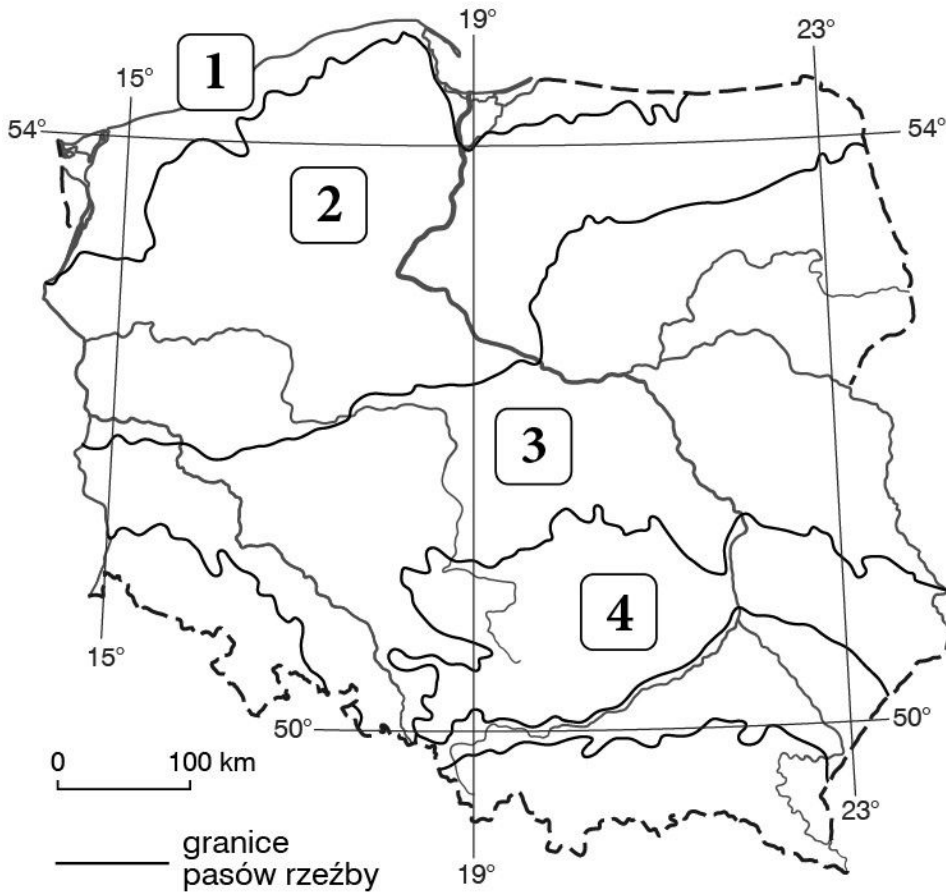
38 Zaznacz podpunkt, w którym wymieniono funkcję lasów mającą największe znaczenie gospodarcze.

(.../1 pkt)

- A. Siedlisko różnorodnych gatunków roślin i zwierząt.
- B. Dostarczanie drewna.
- C. Ochrona gleb przed niszczeniem.
- D. Dostarczanie runa leśnego.

39 Na podstawie poniższej mapy wykonaj polecenia.

(.../2 pkt)

a) Podaj nazwę pasa oznaczonego numerem 4. ....

b) Podaj numer pasa, którego dotyczy poniższy opis.

Rzeźba powierzchni tego pasa została w znacznym stopniu ukształtowana w wyniku działalności lądolodu, wiatru, Bałtyku oraz uchodzących do niego rzek.....

40 Podaj po dwa przykłady parków narodowych znajdujących się w wymienionych częściach Polski. (.... /2 pkt)

a) wschodnia część Polski

.....
 .....

b) zachodnia część Polski

.....
 .....

41 Podkreśl nazwy mórz, w których zlewiskach leży Polska. (.... /3 pkt)

Morze Północne, Morze Norweskie, Morze Czarne,

Morze Białe, Morze Jońskie, Morze Bałtyckie

42 Dopasuj do odpowiedniego opisu nazwę parku narodowego. (.... /3 pkt)

.....

1.	W tym parku można podziwiać ruchome wydmy.	A	B	C	D	E
2.	Na terenie parku znajduje się najwyższy szczyt Polski – Rysy.	A	B	C	D	E
3.	Na rzece Tanew można podziwiać kaskady, zwane szumami.	A	B	C	D	E

A. Pieniński Park Narodowy.

B. Słowiński Park Narodowy.

C. Roztoczański Park Narodowy.

D. Ojcowski Park Narodowy.

E. Tatrzański Park Narodowy.

Imię i nazwisko .....

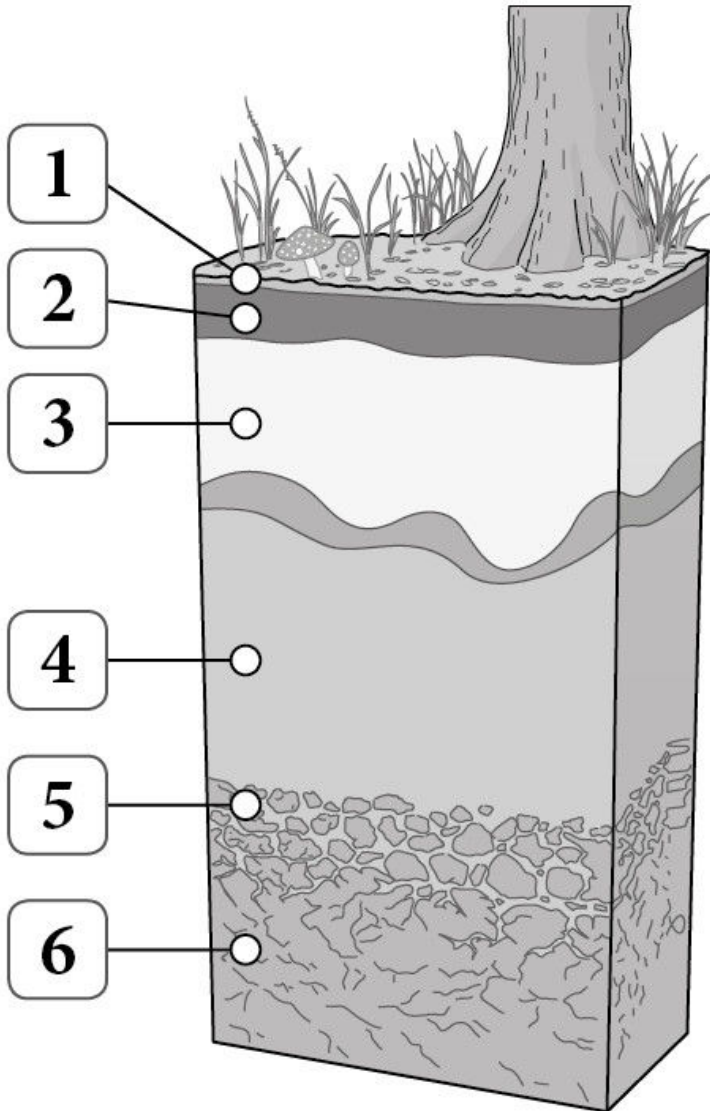
1 Podkreśl właściwe informacje w poniższych zdaniach.

(.... /3 pkt)

Średnie zasolenie Morza Bałtyckiego jest 4,5 razy **mniejsze** / **większe** niż oceanu światowego. Jedną z przyczyn takiego zasolenia jest **małe** / **duże** parowanie oraz dopływ **małej** / **dużej** ilości wody niesionej przez rzeki.

2 Ilustracja przedstawia profil glebowy.

(.... /2 pkt)

Zapisz cyfry, którymi zaznaczono na ilustracji poziom wmywania i skałę macierzystą.

a) Poziom wmywania: .....

b) Poziom próchniczny: .....

3 Zaznacz właściwe dokończenie zdania.

(.... /1 pkt)

Eutrofizacja to proces polegający na

- A. jej naturalnym oczyszczaniu przy udziale wiatru.
- B. wzroście zanieczyszczenia metalami ciężkimi.
- C. wzbogacaniu wody w fosfor i azot powodujące rozwój fitoplanktonu.
- D. wzroście zanieczyszczeń substancjami ropopochodnymi.

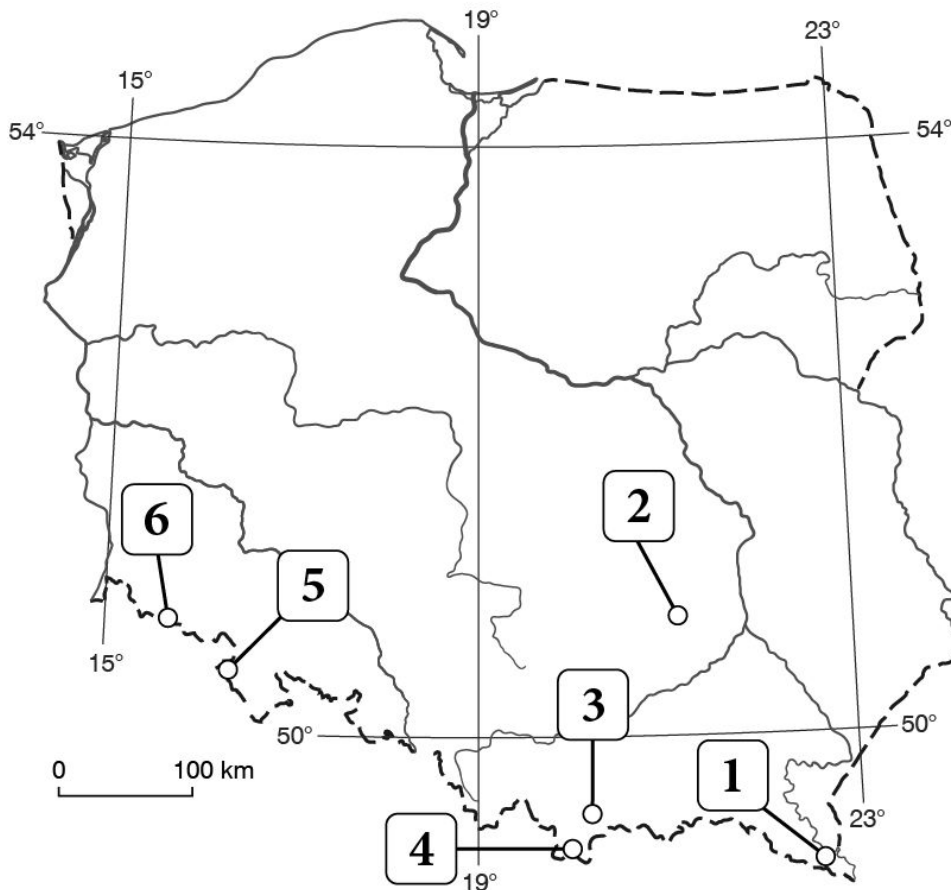
4 Oceń prawdziwość informacji. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

(.... /3 pkt)

--	--	--	--

1.	Szata roślinną charakterystyczną dla naszej strefy klimatycznej są lasy iglaste.	P	F
2.	Największą powierzchnię w Polsce zajmują bory sosnowe.	P	F
3.	W województwach, w których występują gleby słabej jakości, wskaźnik lesistości jest mały.	P	F

5 Na mapie zaznaczono sześć pasm górskich. Rozpoznaj trzy z nich oraz zapisz cyfry, którymi oznaczono je na mapie. (..../3 pkt)

A. Góry Stołowe – .....

B. Bieszczady – .....

C. Tatry – .....

6 Zaznacz w tabeli litery odpowiadające wartościom rocznej amplitudy powietrza w poszczególnych stacjach. (..../2 pkt)
Następnie wskaż miejsce o najmniejszej rocznej amplitudzie temperatury powietrza.

Stacja meteorologiczna	Średnia miesięczna temperatura powietrza (°C)		Amplituda średniej rocznej temperatury powietrza
	styczeń	lipiec	
Suwałki	-4,9	16,8	A / B
Kasprowy Wierch	-9,8	7,7	C / D
Wrocław	-2,1	18,2	E / F

Szczecin	-0,2	18,0	G / H
----------	------	------	-------

A.11,9 B. 21,7

C. 2,1 D. 17,5

E. 20,3 F. 16,1

G. 17,8 H. 18,2

Najmniejszą średnią roczną amplitudę temperatury powietrza zanotowano

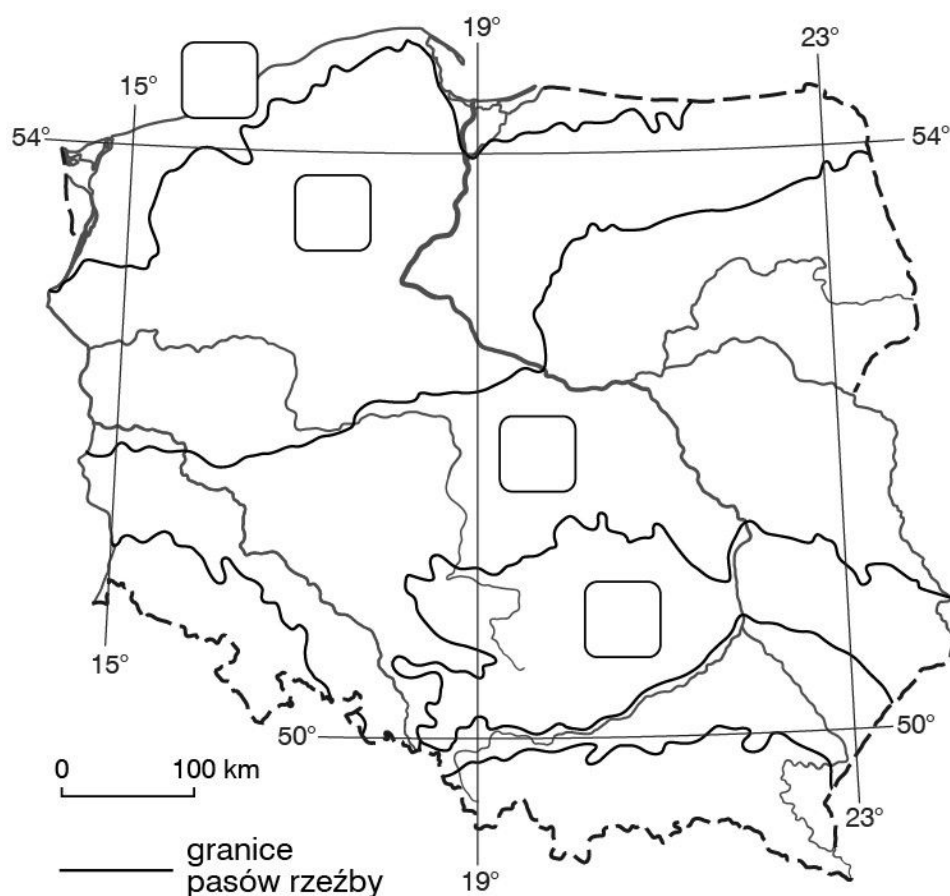
1. we Wrocławiu.

2. w Suwałkach.

3. w Szczecinie.

4. na Kasprowym Wierchu.

7 Rozpoznaj na podstawie opisów (A–D) wybrane pasy ukształtowania powierzchni Polski. Wpisz litery odpowiadające opisom we właściwe miejsca na mapie. (.... / 4 pkt)

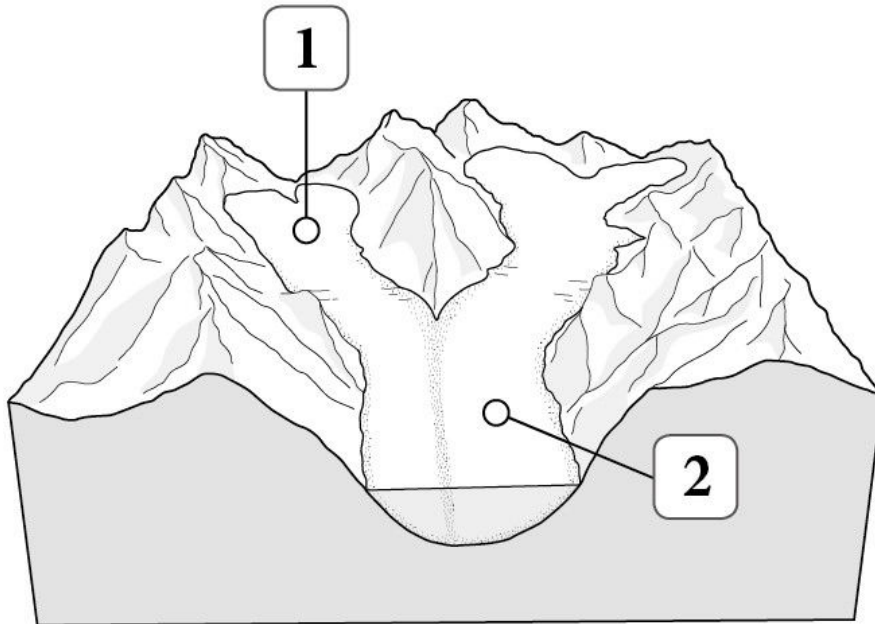
A. Przeważają tam równinne obszary z rzadko występującymi wzniesieniami oraz szerokimi dolinami rzecznyymi.

B. Obszar ten jest położony na wysokości powyżej 300 m n.p.m. Charakteryzuje się małym zróżnicowaniem wysokości względnych.

C. Ten obszar charakteryzuje się występowaniem licznych jezior polodowcowych i wzniesień morenowych.

D. Znajduje się tam najniższy położony punkt w Polsce. Rzeźba terenu tego pasa ma równinny, gdzieniegdzie falisty charakter.

8 Na poniższym rysunku przedstawiono lodowiec górski. (.... /2 pkt)

a) Rozpoznaj element lodowca górskiego oznaczony na rysunku numerem 2. Podaj jego nazwę.

.....

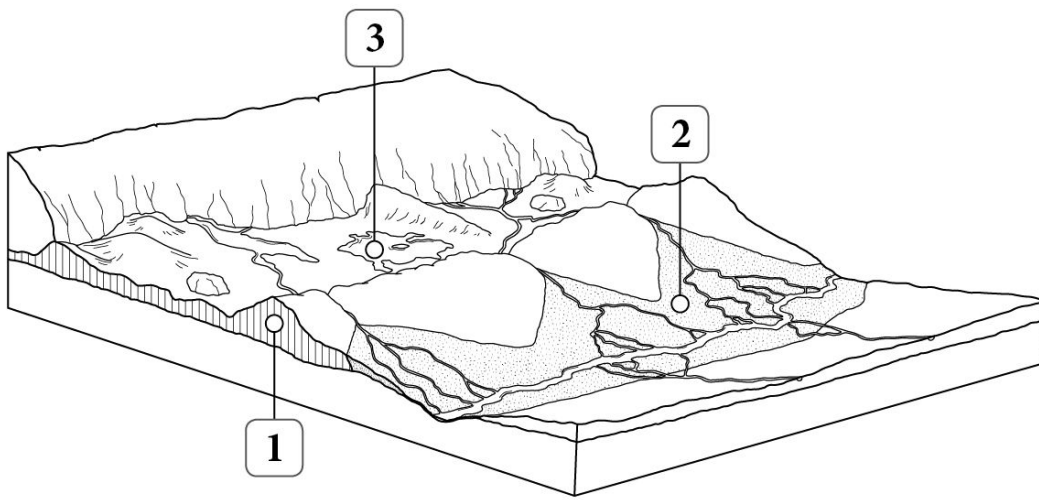
b) Wybierz właściwe uzupełnienia zdań.

W miejscu oznaczonym na rysunku numerem 2 po wytopieniu się lodowca górskiego powstaje A / B. Można ją spotkać w C / D.

- A. dolina V-kształtna
- B. dolina U-kształtna
- C. Górach Świętokrzyskich
- D. Tatrach

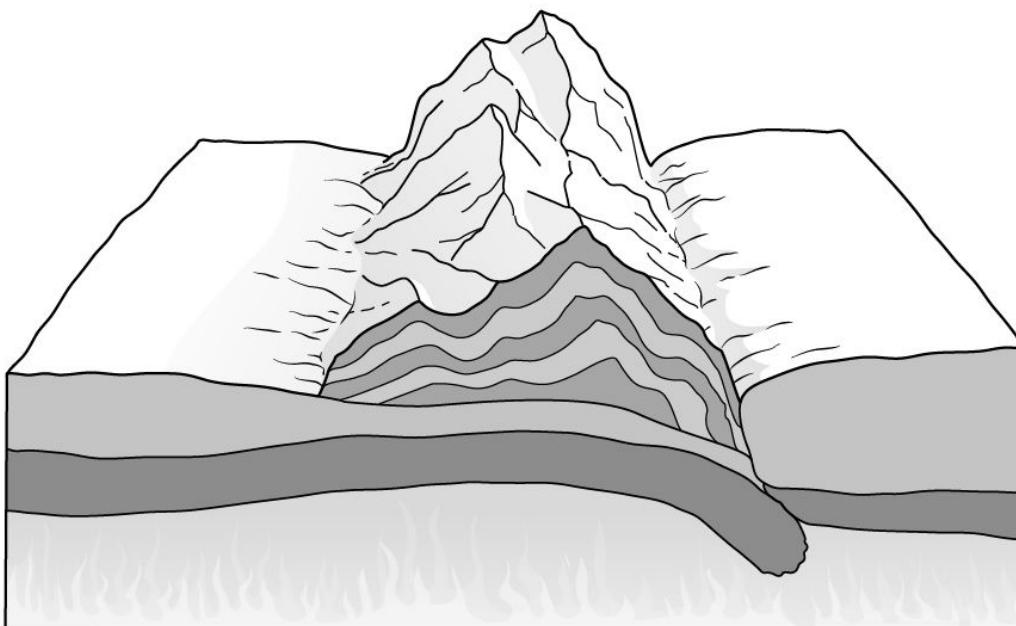
9 Ilustracja przedstawia rzeźbę terenu powstałą w wyniku działalności lądolodu. Zaznacz zestaw, w którym podano właściwe nazwy form oznaczonych numerami 1–3. (.... /1 pkt)

- A. 1 – jezioro polodowcowe, 2 – eratyk, 3 – pradolina.
- B. 1 – wznórze moreny czołowej, 2 – sandr, 3 – jezioro polodowcowe.
- C. 1 – sandr, 2 – jezioro polodowcowe, 3 – wznórze moreny czołowej.

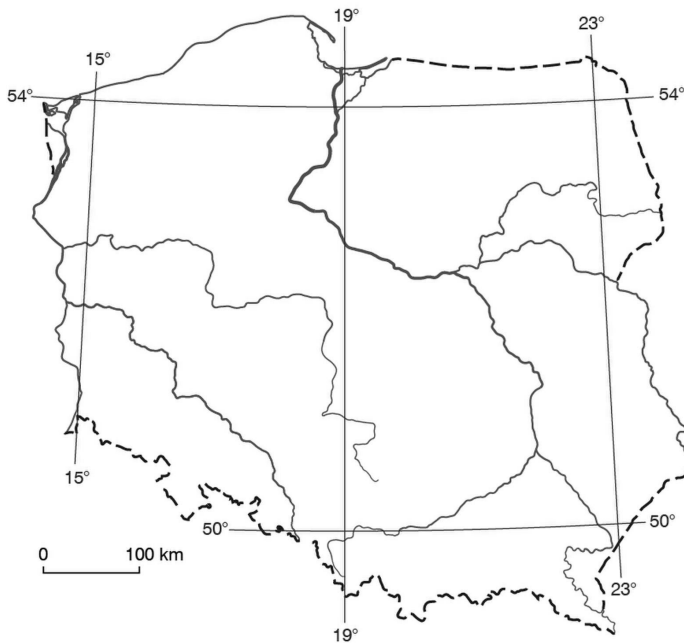
10 Rozpoznaj typ gór przedstawiony na ilustracji. Podaj przykład gór tego typu występujących w Polsce. (.... /2 pkt)

Typ gór: _____

Przykład: _____

11 Wykonaj polecenia na podstawie mapy konturowej zamieszczonej poniżej. (.... /2 pkt)

a) **Zaznacz i podpisz odpowiednią literą punkty wysunięte najdalej na północ i na południe.**

A – 54°50'N, 18°18'E

B – 50°52'N, 24°09'E

C – 52°51'N, 14°07'E

D – 49°00'N, 22°51'E

b) **Oblicz rozciągłość południkową Polski. Podaj wynik w stopniach.**

Obliczenia:

.....

Odpowiedź: .....

12 Podkreśl właściwe dokończenia zdań.

(.../3 pkt)

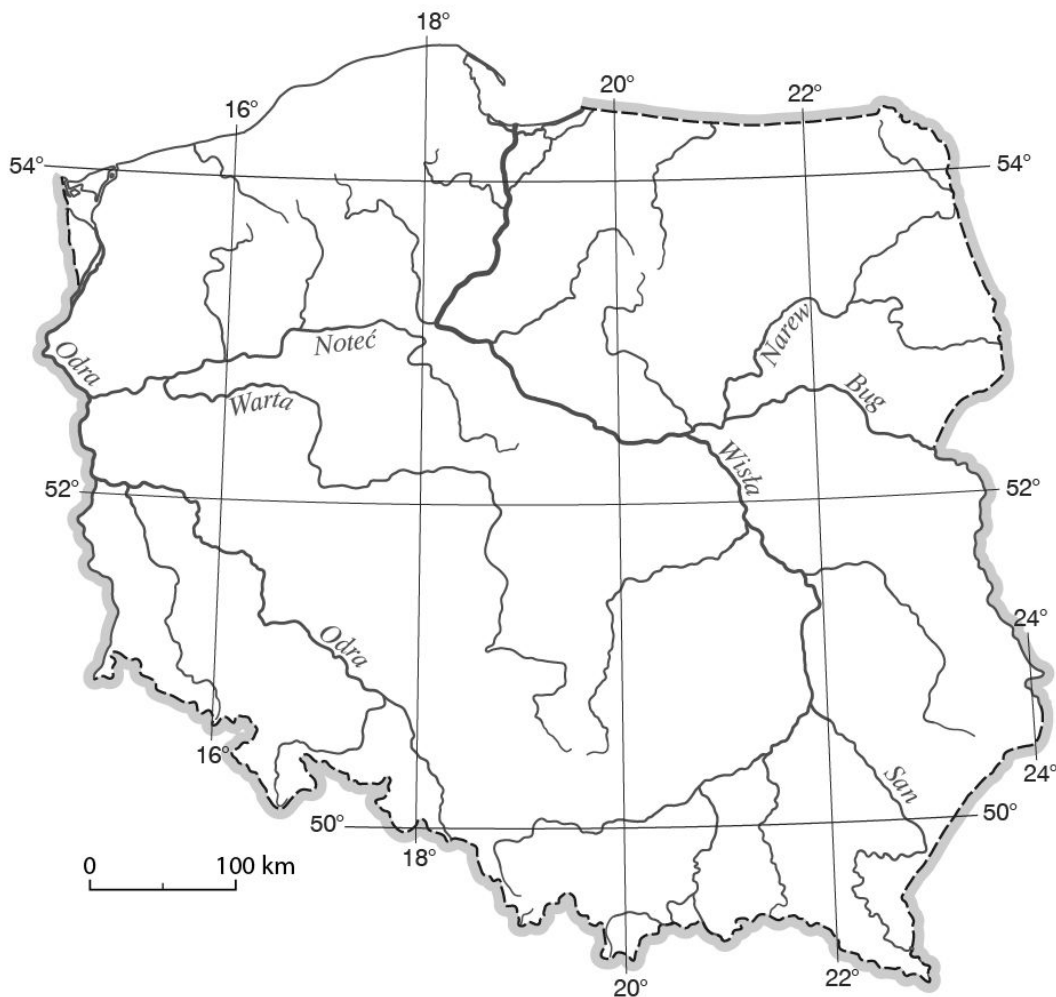
A. Występowanie w Europie trzech stref klimatycznych jest konsekwencją rozciągłości **południkowej** / **równoleżnikowej**.

B. Różnica w wysokości górowania Słońca pomiędzy północnymi i południowymi krańcami Europy wynosi ok. **6°/35°**.

C. Różnica długości dnia i nocy między północą i południem Polski wynosi ponad **1 godz. / 2 godz.**

13 Na podstawie mapy konturowej zamieszczonej poniżej wykonaj polecenia 1–3.

(.../2 pkt)

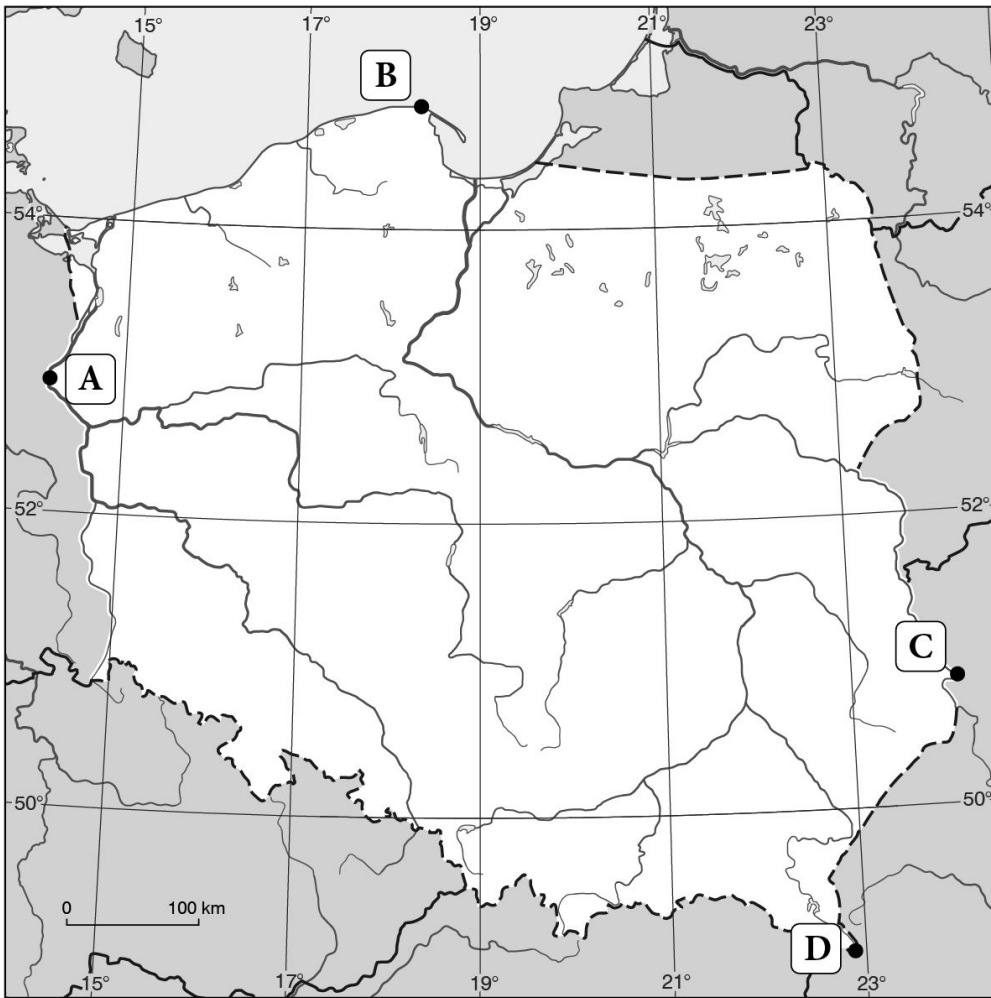

1. Zaznacz i podpisz odpowiednią literą punkty wysunięte najdalej na wschód i na zachód naszego kraju.

- A. 54°50'N, 18°18'E   C. 50°52'N, 24°09'E
 B. 52°51'N, 14°07'E   D. 49°00'N, 22°51'E

14 Przyporządkuj zaznaczone na mapie litery współrzędnym geograficznym skrajnych punktów Polski.

(.../4 pkt)
 Załącznik
 pogoda jest
 zawsze.doc

54°50'N, 18°18'E .....

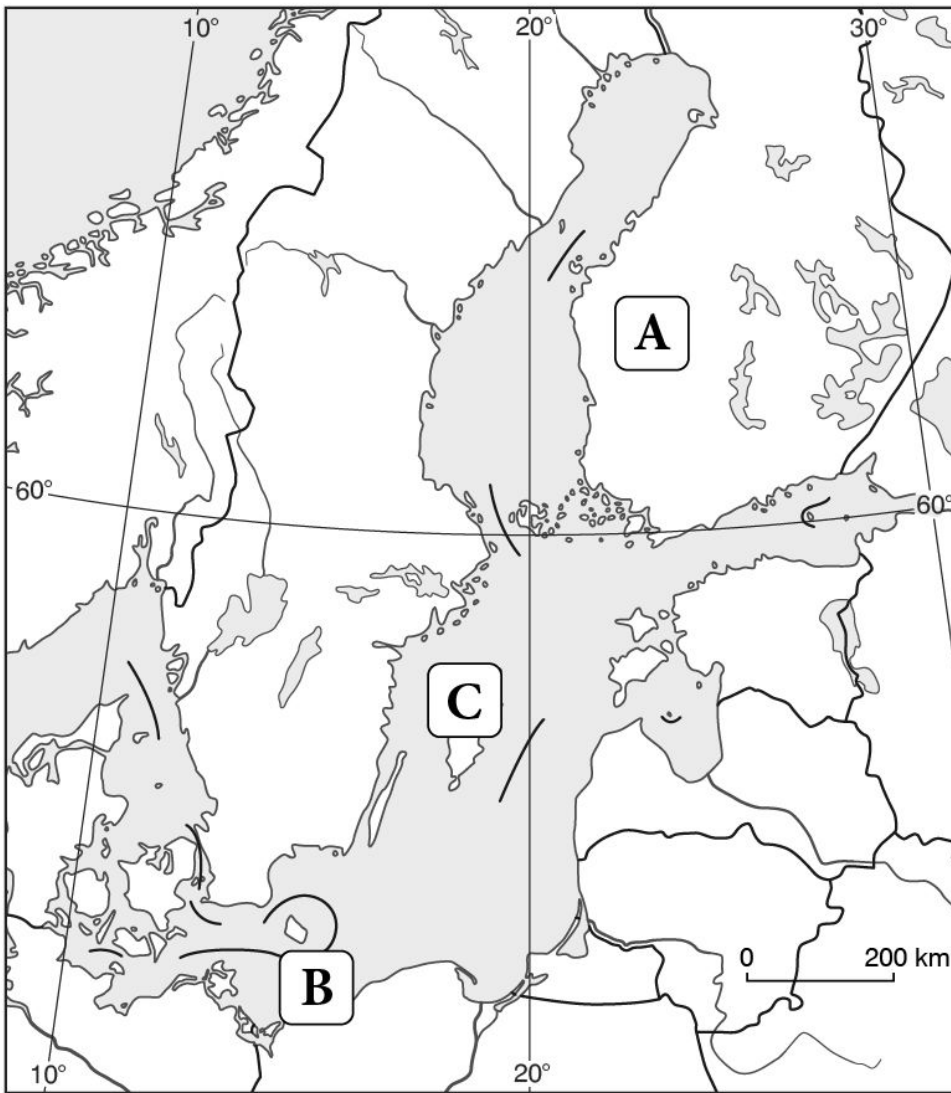
52°51'N, 14°07'E .....

50°52'N, 24°09'E .....

49°00'N, 22°51'E .....

15 Na mapie Bałtyku zaznaczono trzy obiekty geograficzne.

(.../3 pkt)

Podaj nazwy tych obiektów.

A. Państwo: .....

B. Zatoka: .....

C. Wyspa: .....

16 W tabeli zamieszczono dane klimatyczne zebrane w Krakowie w ciągu roku. **Zaznacz właściwe dokończenia zdań.** (.... /2 pkt)

Miesiące	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnia temperatura powietrza (°C)	-3,3	-1,6	2,4	7,9	13,1	16,2	17,5	16,9	13,1	8,3	3,2	-1,0
Suma opadów (mm)	34	32	34	48	83	97	85	87	54	46	45	41

a) Roczna amplituda temperatury powietrza wynosi

A. -18°C.

B. 18,5°C.

C. 21,3°C.

D. 20,8°C.

b) Roczna suma opadów atmosferycznych wynosi

A. 686 mm.

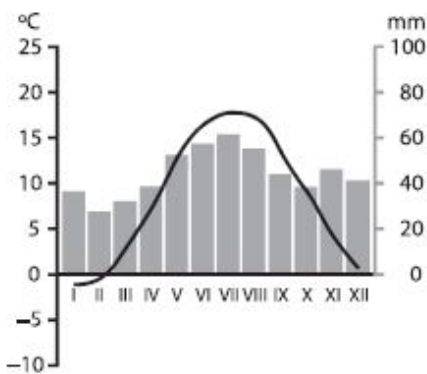
B. 515 mm.

C. 466 mm.

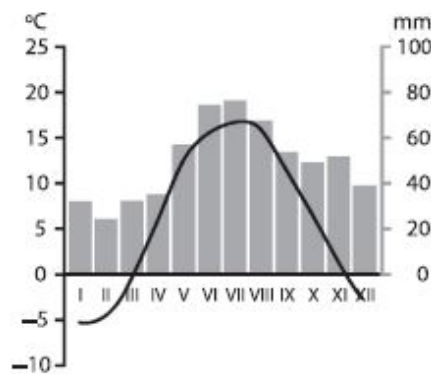
D. 255 mm.

- 17** Na podstawie klimatogramów sporządzonych dla dwóch polskich stacji meteorologicznych oblicz średnią roczną amplitudę temperatury powietrza w miejscu, w którym silniej zaznaczają się kontynentalne cechy klimatu. Zaznacz literę, którą oznaczono klimatogram sporządzony dla tej stacji. (.... /2 pkt)

A.

B.

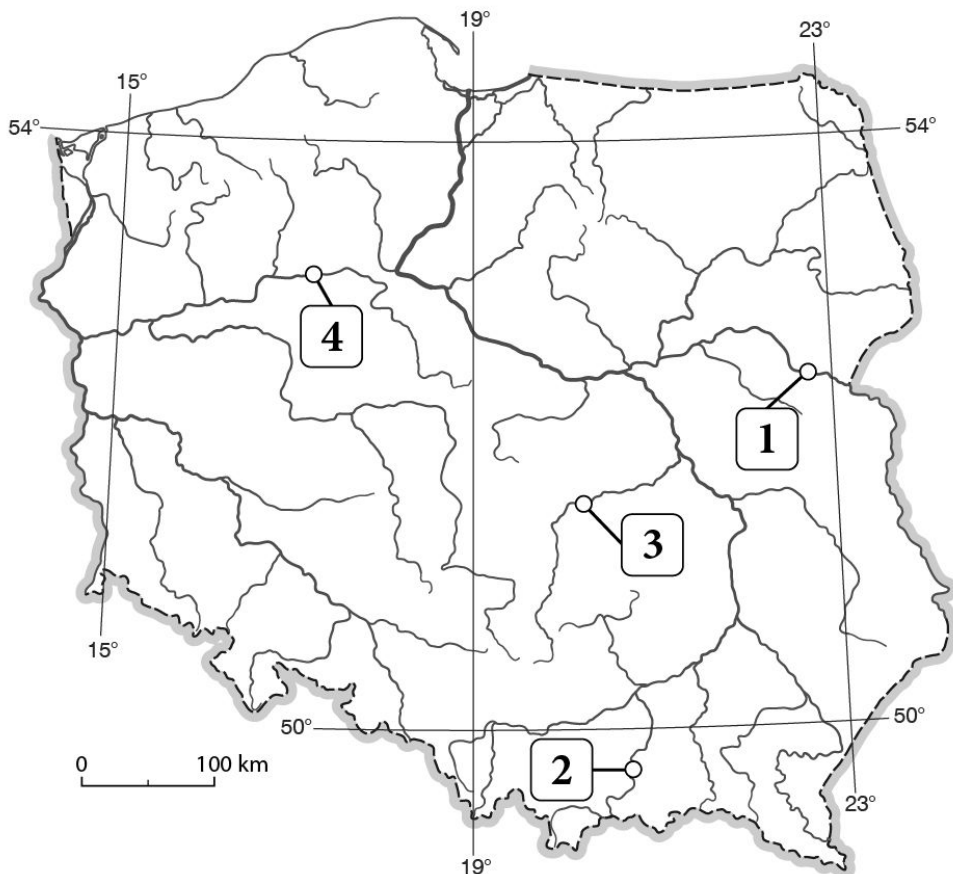
Obliczenia: _____

_____

Odpowiedź: _____.

- 18** Na mapie oznaczono numerami (1–4) wybrane polskie rzeki. (.... /2 pkt)

a) Zaznacz zestaw, w którym podano nazwy rzek zgodnie z oznaczeniem na mapie.

- A. 1. Pilica, 2. Warta, 3. Brda, 4. Wkra.
 B. 1. Bug, 2. Dunajec, 3. Pilica, 4. Noteć.
 C. 1. Dunajec, 2. Bóbr, 3. Biebrza, 4. Soła.

b) **Podkreśl w zaznaczonym zestawie nazwę lewego dopływu Wisły.**

19 Spośród nazw gleb wymienionych poniżej wybierz i podkreśl nazwę tej gleby, która jest najżyźniejsza. (..../1 pkt)

gleba bielocowa, gleba brunatna, czarnoziem

20 Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F, jeśli jest fałszywa (..../4 pkt)

1.	Przeważająca część Europy leży w zlewisku Oceanu Atlantyckiego. Tylko 20% powierzchni kontynentu stanowią obszary bezodpływowe.	P	F
2.	Wisłę i Odrę charakteryzuje asymetria dorzeczy spowodowana nachyleniem powierzchni kraju.	P	F
3.	Szlak wodny Ren – Men – Dunaj łączy Atlantyk z Morzem Czarnym.	P	F
4.	Sieć rzeczna zachodniej Europy odznacza się dużą gęstością.	P	F

21 Rozpoznaj na podstawie opisów rodzaje gleb. Zaznacz właściwe litery. (..../2 pkt)

1. Powstała na osadach rzecznych. Należy do gleb żyznych.

2. Należy do gleb o średniej żyzności. Jej barwa jest wynikiem procesu brunatnienia.

A. Mada.

B. Czarnoziem.

C. Bielica.

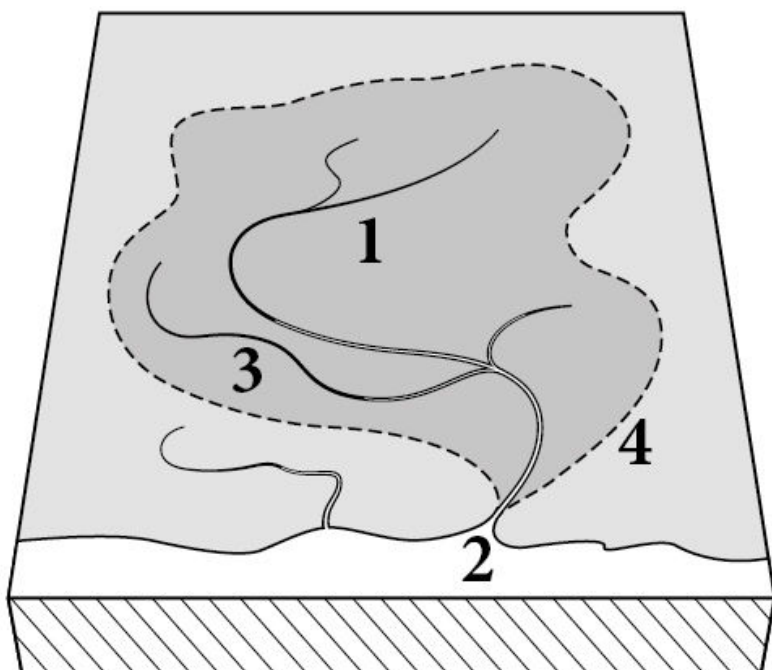
D. Rędzina.

E. Gleba brunatna.

1. .... 2. ....

22 Na ilustracji zaznaczono elementy sieci rzecznej. **Przyporządkuj poszczególne numery elementów (1–4) właściwym terminom.**

(.../4 pkt)

A. Dział wodny.

B. Dopływ.

C. Dorzecze.

D. Rzeka główna.

E. Ujście.

1. .... 2. .... 3. .... 4. ....

23 **Uzupełnij zdania na podstawie danych klimatycznych zamieszczonych w tabeli. Następnie podkreśl nazwę miejscowości, której te dane dotyczą.**

(.../5 pkt)

Miesiące	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnia temperatura	-2,1	-0,8	2,5	7,9	13,2	16,6	18,2	17,6	13,8	8,8	3,4	-0,2

powietrza (°C)												
Suma opadów (mm)	31	28	33	40	61	69	82	74	48	42	38	35

Suwalki, Wrocław

- a) Najcieplejszym miesiącem jest ....., którego średnia temperatura powietrza wynosi .....°C.
- b) Najchłodniejszym miesiącem jest ..... Jego średnia temperatura powietrza wynosi .....°C.
- c) Średnia roczna amplituda temperatury powietrza wynosi .....
- d) Największe opady obserwuje się w miesiącu ..... Wynoszą one średnio ..... mm.

24 **Uzupełnij zdania poprawnymi informacjami.**

(.../2 pkt)

Średnia wysokość terenu w Polsce wynosi .....

Charakterystyczną cechą ukształtowania powierzchni Polski jest ..... układ form rzeźby.

Najwyższy punkt Polski – ..... – ma wysokość .....

25 **Do każdego opisu wydarzenia geologicznego dopisz nazwę ery, w której ono wystąpiło.**

(.../3 pkt)

era paleozoiczna, era kenozoiczna, era mezozoiczna, era kenozoiczna

A. Powstanie wapieni jurajskich.

_____

B. Hercyńskie ruchy górotwórcze.

_____

C. Przekształcenia rzeźby północnej części Polski pod wpływem działalności lądolodu.

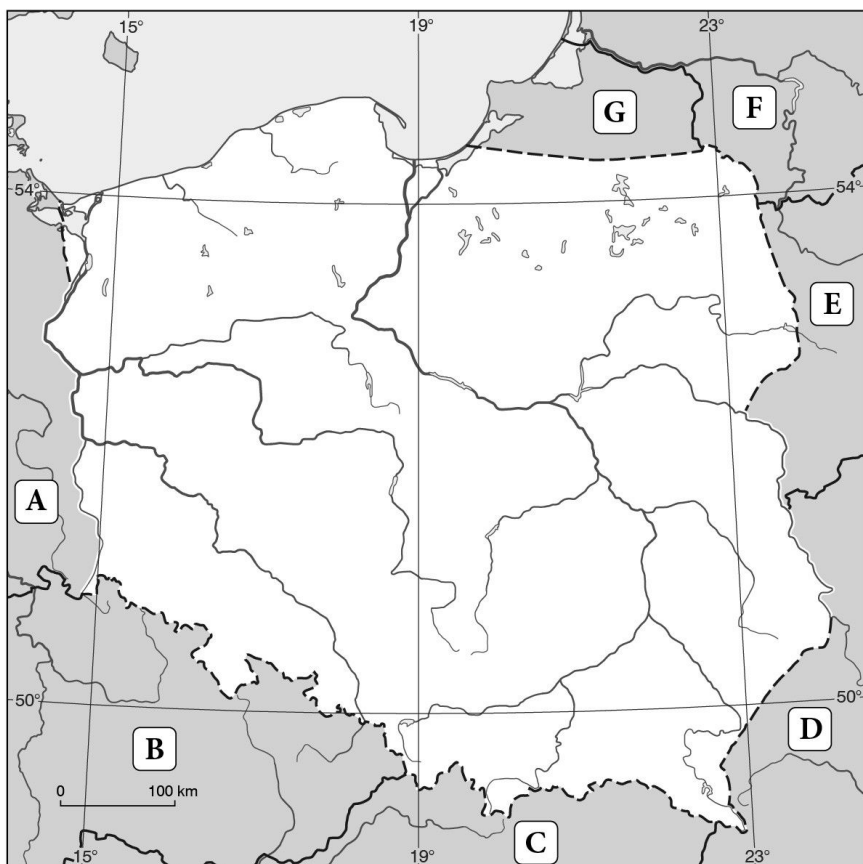
_____

D. Wypiętrzenie Karpat.

_____

26 **W tabeli zamieszczono opisy trzech krajów sąsiadujących z Polską. Rozpoznaj te kraje, a następnie wpisz we właściwe komórki tabeli ich nazwy, nazwy stolic oraz litery, którymi zaznaczono te kraje na mapie.**

(.../3 pkt)

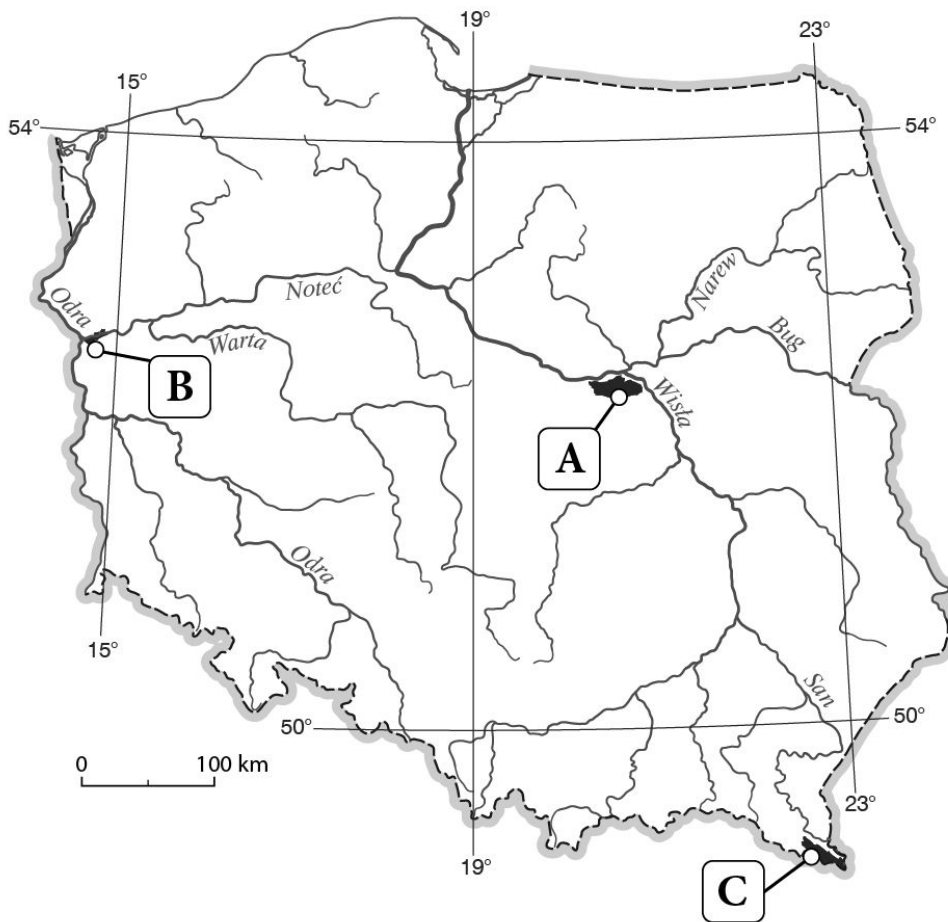

Lp.	Opis kraju	Kraj	Stolica	Litera na mapie
1.	Ten kraj ma dostęp do Morza Bałtyckiego i Zalewu Wiślanego.			
2.	Północna granica tego kraju biegnie wzdłuż pasma Sudetów.			
3.	Stolica tego kraju leży na południowy zachód od Warszawy.			

27 Zaznacz zestaw zawierający numery wyrażeń, w których wymieniono czynniki kształtujące klimat Polski. (..../1 pkt)

1. Położenie w wysokich szerokościach geograficznych.
2. Wyzynne ukształtowanie terenu.
3. Położenie między Oceanem Atlantyckim a kontynentem azjatyckim.
4. Równoleżnikowy układ rzeźby terenu.
5. Położenie w umiarkowanych szerokościach geograficznych.

A. 1, 2, 3   B. 1, 3, 5   C. 1, 2, 4   D. 3, 4, 5

- A. _____
- B. _____
- C. _____

29 Na podstawie opisów rozpoznaj rodzaje gleb. Wpisz obok opisów właściwe litery (A-E).

1. Wykształciła się bezpośrednio na skałach wapiennych i gipsowych. Odznacza się bogatym poziomem próchnicznym i dużą żyznością. _____
2. Należy do gleb o średniej żyzności. Jej barwa jest wynikiem procesu brunatnienia. _____

- A. Mada.
- B. Czarnozem.
- C. Rędzina.
- D. Gleba bielnicowa.
- E. Gleba brunatna.

30 Dopasuj do odpowiednich rubryk tabeli podane cechy parku narodowego oraz parku krajobrazowego.

teren o wybitnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, dozwolona działalność gospodarcza niepowodująca przekształcenia naturalnego krajobrazu, poruszanie się tylko po oznakowanych szlakach, ograniczona, a czasami całkowicie zakazana działalność gospodarcza, bezwzględny zakaz niszczenia roślin i płośnienia zwierząt, teren z zachowanymi estetycznymi wartościami krajobrazu

Park narodowy	Park krajobrazowy

31 Podaj przykład formy terenu znajdującej się na wybrzeżu i będącej skutkiem poniższych procesów. (.... / 2 pkt)

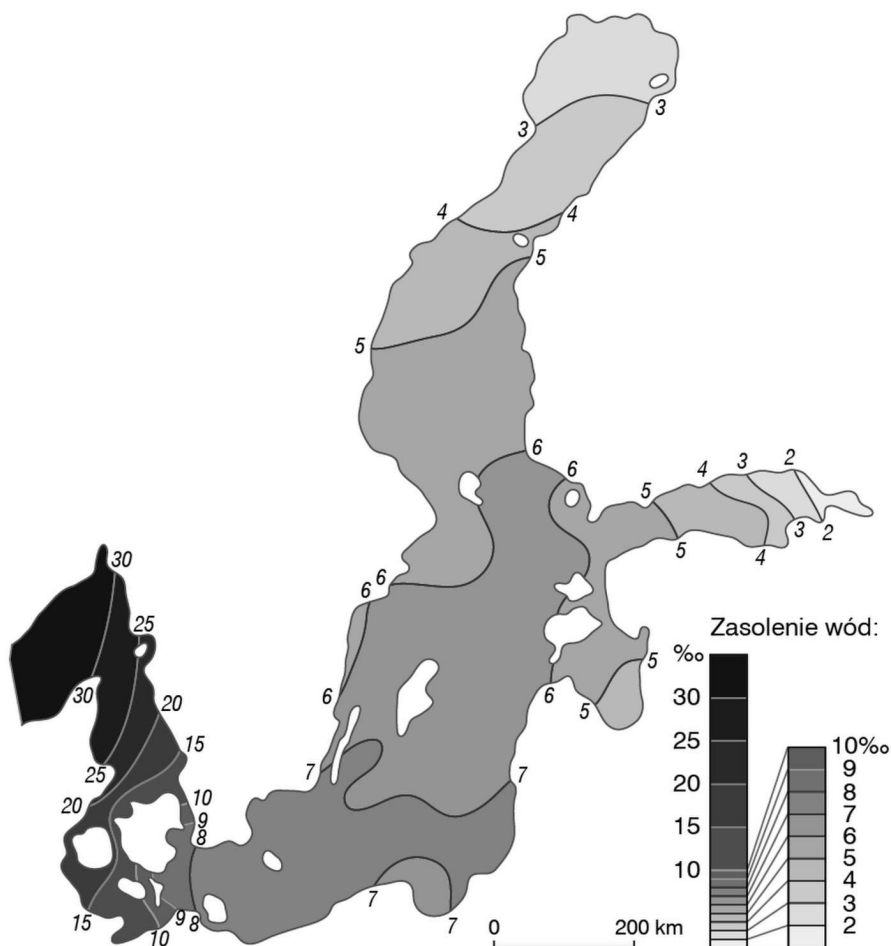
a) Niszcząca działalność wód morskich:

.....

b) Budująca działalność wód morskich:

.....

32 Na poniższej mapie przedstawiono zasolenie wód powierzchniowych Bałtyku. (.... / 2 pkt)

Na podstawie mapy uszereguj miejsca, których nazwy wymieniono poniżej, w kolejności od najmniejszego do największego zasolenia.

cieśnina Skagerrak,   Zatoka Botnicka,   Zatoka Pomorska

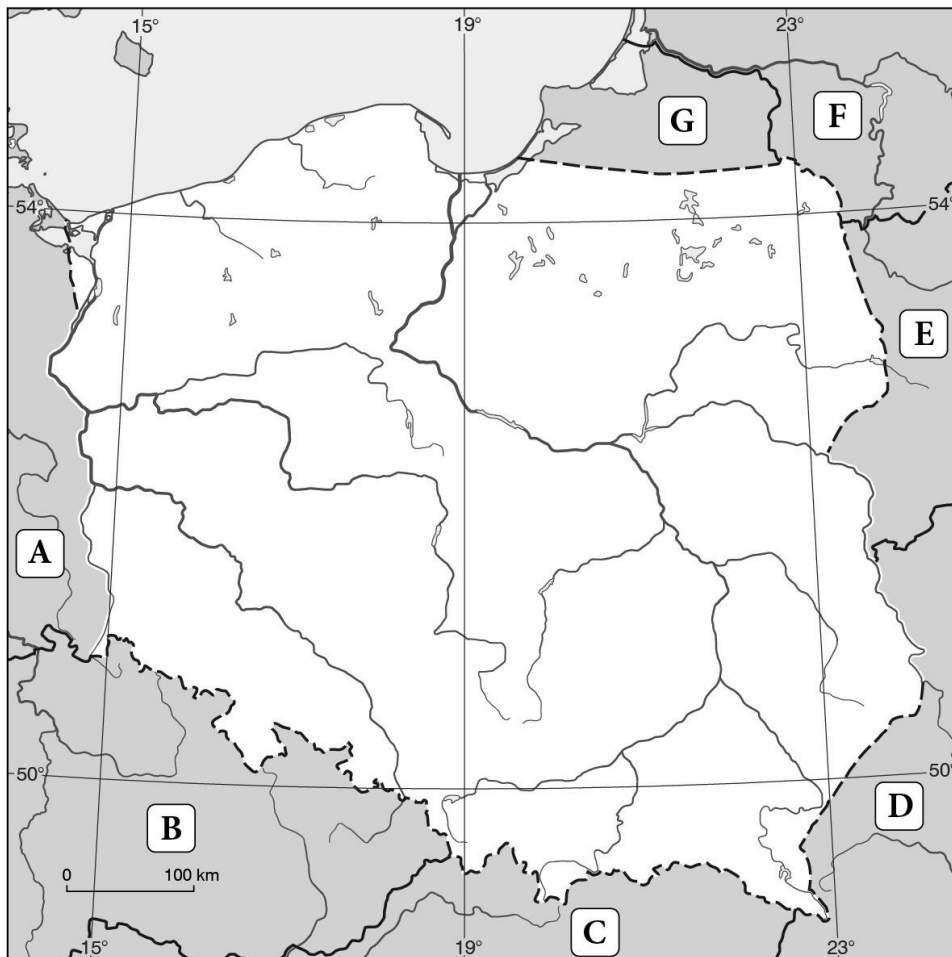
..... → ..... → .....

33 Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa. (.... / 4 pkt)

1.	Bałtyk jest płytkim morzem szelfowym o średniej głębokości ok. 150 metrów.	P	F
2.	Jedyną wyspą, która w całości należy do Polski, jest Wolin.	P	F
3.	Pływy na Bałtyku są niewielkie (do 60 cm w Zatoce Botnickiej).	P	F
4.	Największą bałtycką wyspą jest Gotlandia.	P	F

34 Na mapie literami A–G oznaczono kraje sąsiadujące z Polską. Uzupełnij odpowiednie miejsca w tabeli, aby przedstawiała ona prawdziwe informacje.

(.../4 pkt)

Kraj sąsiadujący z Polską	Oznaczenie na mapie
Ukraina	
Niemcy	
Słowacja	
Rosja	

35 Na podstawie poniższego opisu rozpoznaj formę ochrony przyrody. Podaj jej nazwę.

(.../1 pkt)

Fорма ochrony przyrody, która obejmuje obszary o powierzchni mniejszej niż parki narodowe (poniżej 500 ha). Tworzy się je, aby chronić roślinność (florystyczny), zwierzęta (faunistyczny), budowę geologiczną (geologiczny), rzeźbę terenu (krajobrazowy) oraz lasy (leśny). Na ich terenie wszelka działalność gospodarcza jest zakazana.

36 Podkreśl właściwe uzupełnienie każdego zdania.

(.../3 pkt)

1. Średnia roczna suma opadów atmosferycznych w Polsce wynosi około **600 mm / 800 mm**.
2. Średnia roczna temperatura powietrza w najcieplejszych regionach Polski wynosi około **14°C / 9°C**.
3. Kujawy to region Polski wyróżniający się **najwyższymi / najniższymi** rocznymi sumami opadów atmosferycznych.

37 Uzupełnij opisy. Zaznacz właściwe typy gleby, aby zdania były prawdziwe.

(.../2 pkt)

1. A / B / C należy do gleb żyznych, ale trudnych w uprawie ze względu na liczne odłamki skalne.
2. A / B / C odznacza się dużą grubością poziomu próchnicznego. Występuje na niewielkim obszarze naszego kraju.

A. Czarnoziem.

B. Rędzina.

C. Gleba biellicowa.

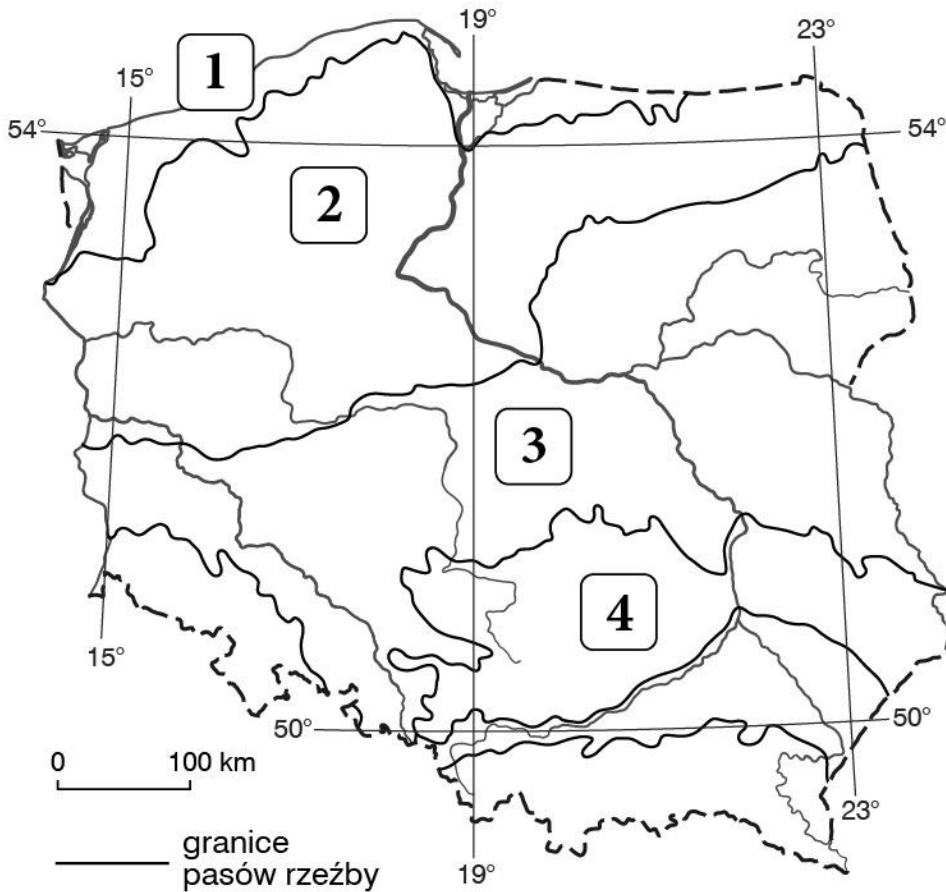
38 Zaznacz podpunkt, w którym wymieniono ochronną funkcję lasów.

(.../1 pkt)

- A. Siedlisko różnorodnych gatunków roślin i zwierząt.
- B. Dostarczanie drewna.
- C. Ochrona gleb przed niszczeniem.
- D. Magazynowanie wody opadowej i roztopowej.

39 Na podstawie poniższej mapy wykonaj polecenia.

(.../2 pkt)

a) Podaj nazwę pasa oznaczonego numerem 2. ....

b) Podaj numer pasa, którego dotyczy poniższy opis.

Równinny pas z rzadko występującymi wzniesieniami. Jest poprzecinany szerokimi dolinami rzecznyymi.....

40 Podaj po dwa przykłady parków narodowych znajdujących się w wymienionych częściach Polski. ....

(.../2 pkt)

a) południowa część Polski

.....
 .....

b) północna część Polski

.....
 .....

41 Podkreśl nazwy mórz, w których zlewiskach leży Polska.

(.../3 pkt)

Morze Czarne, Morze Bałtyckie, Morze Egejskie,

Morze Białe, Morze Północne, Morze Norweskie

42 Dopasuj do odpowiedniego opisu nazwę parku narodowego.

(..../3 pkt)

1.	Na terenie parku znajduje się najwyższy szczyt Sudetów – Śnieżka.	A	B	C	D	E
2.	Na terenie parku żyje ok. 500 żubrów.	A	B	C	D	E
3.	Znajdują się tu łąki zwane połoninami.	A	B	C	D	E

A. Pieniński Park Narodowy.

B. Bieszczadzki Park Narodowy.

C. Białowieski Park Narodowy.

D. Karkonoski Park Narodowy.

E. Park Narodowy Gór Stołowych.